Sfarmă-piatră
DIRECTOR: NICHIFOR CRAINIC

SENTIMENTUL PREZENȚEI DIVINE

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos e întovărășită în dumnezeiasca sa istoricitate de masacrul celor patruzeci mii de prunci nevinovați. Irod nu înțelegea mai mult din miraculosul eveniment, ce venea să răstoarne ordinea spirituală a lumii, de cât că ar fi fost vorba de o concurență politică la tronul pe care sta el din grația Romanilor. Antinomia dintre mentalitatea lui cruntă și cretină și dintre sensul Nașterii Domnului, precum și contrastul dintre puritatea ei cerească și sângele vărsat, pune și mai mult în evidență ticăloșia omului decăzut și necesitatea venirii Domnului ca să-l mântuiască.

Acest prăpăstios contrast din anul 1 al erei creștine s'a permanentizat în istorie și trăiește încă dureros în sufletul fiecăruia dintre noi. El e conflictul perpetuu dintre puritatea ideală a doctrinei creștine și dintre păcătoșenia în care trăim noi oamenii.

Fiecare simțim, măcar în clipe cât de rare, nu numai existența lui istorică, obiectivă, dar și dedublarea lui psihologică în propria noastră ființă. Suntem negri de păcate, dar nu ne-ar displăcea să ne îmbrăcăm în zăpada purității morale. Între ceea ce suntem prin faptele noastre ticăloase și între ceea ce știm că am putea să fim prin asemănarea cu Iisus Hristos, se desfac cele două limite extreme ale tragicei noastre conștiințe.

Copiii cu nevinovăția lor'nu cunosc acest sentiment al contrastelor. Ei trăiesc din plin, ca nici o altă vârstă, bucuria nașterii Domnului, fiindcă se găsesc în familiaritatea ei prin instinctul purtății lor omenești pentru puritatea divină. Cu totul altfel e la noi, oamenii maturi, cari ne purtăm conștiința ca pe un catastif solos al păcatelor noastre. De Nașterea Domnului ne apropiem prin amintire, iar nu prin instinct direct cum fac copiii. Bucuria ei o resimțim numai în măsura în care, prin memorie, redevenim copiii cari am fost odinioară. Nu e cu totul semnificativ faptul că orice scriitor, când vorbește de Crăciun, vorbește în realitate de amintirile sale din copilărie? Descrie pe mama și pe bunica, descrie pregătirile de sărbătoare, descrie colindul cu steaua și toate datinele legate de marea zi, — adică semnele exterioare ale bucuriei pruncilor în fața pruncului din ieslea Betleemului. Și descrîndu-le, redevine copilul care a fost el însuș, — pur pentru a putea veni în atingere cu puritatea Nașterii sfinte.

Dar acest sentiment al prîtății retrăite nu mai e o puritate reală, ci o fantomă a ei. Fiindcă pruncul însuș, pe care îl evocăm, nu mai e o realitate, ci un minunat strigoiu, ce răsare din mormântul lăuntric al propriei noastre copilării. Mormântul acesta e făcut din vrafurile anilor propriei noastre vârste, dar mai ales din mulțimea păcatelor sub care s'a îngropat neprihana copilăriei noastre. Pentru mine unul, e cu totul evident că, dacă am avea o maturitate curată, n'am avea nevoie de amintirea pruncie ca să retrăim bucuria Nașterii Domnului. O maturitate curată ar retrăi direct, fără amăgirea memoriei, această bucurie. Filosoful de geniu, care a fost Origen, știa să se transpună intuitiv în contimporaneitatea ideală a Nașterii, prin forța și prin puritatea spiritului, care o actualiza și o concretiza. Admirabilul poet al sărăciei duhovnicești, Francisc d'Assisi, devenea contimporan cu sfântul eveniment, așezând o păpușă într'o iesle și contemplând-o în cadrul refăcut în gând al Betleemului din sublima noapte. Și unul și altul erau oameni maturi, dar retrăiau bucuria Nașterii ca niște copii, adică nu prin amintire, ci prin intuiție contemplativă. Această intuiție face cu totul abstracție de distanța cronologică dela scena din Betleem și până azi. Ea îl face pe credincios contimporan cu ciobanii și magii, cari au îngenunchiat lângă iesle, în fața Sfintei Fecioare, a bătrânului Iosif și a pruncului Iisus. Ea se petrece în oameni maturi, cu condiția să fie puri, dar nu e altceva decât modul simplu de a înțelege al copiilor. Copiii se știe, n'au noțiunea timpului. Pentru ei, evenimentele oricât de depărtate în trecut, se petrec pe un plan de actualitate și de contimporaneitate ideală.

Odată, într'o societate, un copil de cinci ani, ascultând o conversație în care era vorba de o excursiune, ce se proecta în Egipt, a isbucnit în următoarea exclamație:

— Ce frumos o să fie!

— Dece?

— Pentrucă o să vedeți acolo și pe Domnul nostru Iisus Hristos!

Copilul știa de episodul Fugei în Egipt, dar nicdecum n'ar fi putut înțelege că aceasta s'a petrecut acum 1920 și ceva de ani. Pentru el, episodul era contimporan și, ca atare, excursioniștii cari plecau în Egipt, trebuia să vadă neapărat și pe Domnul nostru Iisus Hristos.

Eu văd în această trăsătură primordială a sufletului copilăresc, de-a înțelege lucrurile pe un plan de contemporaneitate ideală, o dispoziție nativă pentru cele eterne. El numai ulterior și cu greu se obișnuește să intre în condiția de timp și să înțeleagă evenimentele în succesiune cronologică. Pedagogia numește aceasta proces de desvoltare; eu o numesc proces de degradare de pe planul eternității pe planul vremelnic. Marii mistici ai creștinismului, cari devin contimporanii vieții Mântuitorului prin puterea contemplației, străbat invers acest proces, adică dela planul vremelnic spre planul eternității, făcând abstracție de cronologie și redevenind copii. Pentru aceasta, se cere o puritate de spirit a celor maturi egală cu aceea a pruncilor, — temă pe care am desvoltat-o mai pe larg în Ortodoxie și etnocrație.

Dar noi, ceștilalți, cari trăim sub vreme, adică sub ticăloșia propriilor noastre păcate, trebuie să ne refugiem în amintirea copilăriei pentru a trăi bucuria Nașterii Domnului. Distanța dintre noi cei de azi și pruncii, cari am fost, e distanța morală dintre puritatea de-atunci și păcătoșenia de azi. In acest sens, timpul nostru se măsoară cu păcatul, apărându-ne ca o succesiune de degradări morale, desfășurate în propria noastă ființă. Cu cât avem conștiința mai clară de distanța cronologică dintre Nașterea Mântuitorului și vremea noastră, cu atât sântem în realitate mai departe de el prin păcat. Și dimpotrivă: ne-am simți cu atât mai contimporani cu el pe plan spiritual, cu cât ne-am dovedi mai capabili de mai multă puritate sufletească. Pentru îngeri, Dumnezeu e o eternă actualitate. Iar copiii, cari trăiesc evenimentele pe planul contemporaneității ideale, posedă încă modul îngeresc de existență. Lucrul acesta se numește, cu alte cuvinte, sentimentul prezenței divine în sufletul omului. Și lucrul acesta constituie însăși esența religiei noastre ortodoxe. Cine nu are sentimentul prezenței divine, cine înțelege credința ca o simplă conștiință a cronologiei evenimentelor, cine nu-și simte propriul suflet contimporan cu Dumnezeu, acela e numai cu numele creștin ortodox.

Poporul nostru are într'adevăr o spiritualitate ordodoxă. Ea se vădește chiar în formele antropomorfice, în care el vorbește de Dumnezeu că se coboară și umlă prin lume în tovărășia sfântului Petru. Dar e o credință frumoasă între toate, care respiră sentimentul prezentei divine, în legătură cu Nașterea Domnului. Poporul nostru crede anume că cine este „bun la Dumnezeu" adică cu sufletul curat ca al copiilor, acela poate să vadă, în noaptea Crăciunului, cu ochii lui nemijlocit, pruncul Dumnezeesc ce se naște. Departe de a fi vreo superstiție, credința aceasta e de esența misticei ortodoxe. Ea ne vorbește tocmai despre acel sentiment al contemporaneității cu Dumnezeu sau de eterna actualitate a lui în lume și în sufletele curate ale oamenilor. Acesta e în realitate planul superior de viață spirituală, la care se poate ridica adevăratul creștin.

Peste orice distanță cronologică, adevăratul creștin se simte contimporan în spirit cu Domnul nostru Iisus Hristos. Irod, ucigașul de prunci însă, măcar că în perfectă cronologie era contimporanul Mântuitorului, s'a arătat departe de ei cu milenii morale, dacă mă pot exprima astfel. El nu s'a simțit aproape de Iisus nici cât măgarii și berbecii din staulul Sfintei Nașteri

In toate timpurile au existat și există berbeci și măgari în staulul sacru, foarte aproape cu trupul de Mântuitorul, adică de altarul permanentei lui jertfe în Biserică, dar cu spiritul la distanța ticăloșiei lui Irod. Gândiți-vă la un papă Borgia, bunăoară, și la epoca lui care, pentru Biserica occidentală, a însemnat invazia tumelor de dobitoace umane în staulul sacru. Căci ce sunt fiul și nepoții transformați în cardinali și demnitari, fiica și amantele păngărind sfințenia Vaticanului, ce e jertfa transformată în crime înfiorătoare și sacerdoțiul degradat în poftă de stăpânire lumească, decât o prăbușire în veac din sublima contimporaneitate în spirit a Mântuitorului? Citind istoria acelui timp, pe care scriitorul Dan Botta a evacat-o într'o splendidă piesă de teatru, Comedia Fantasmelor, ai impresia reeditării aceiui contrast și a acelei antinomii, de care vorbiam la începutul acestui articol, dintre ticăloș'a umană și puritatea dumnezeiască a crștinismului.

Pentru asemenea intruși în staulul sacru, n'a existat nici măcar licărul oricât de slab al conștiinței actualității lui Dumnezeu în lume. Și oriunde nu există această conștiință, creștinismul încetează să mai fie o putere de ridicare a omului către planul etern al spiritului. Dumnezeu s'a coborît în chip de prunc omenesc pentru a ne ridica la înțelegerea îngerească a lucrurilor divine, sau, cu alte cuvinte, pentru a ne ridica din veacul vremelnic în eternitatea lumii spirituale. El e și astăzi întreg în Biserica sa. Se naște mereu, propovăduește mereu, și mereu face minuni, sângeră și se răstignește mereu și mereu învie în glorie cerească. Poporul nostru orotodox are conștiința vie a acestei sfinte actualități, a acestei dumnezeești prezențe. El e creștin întru cât se simte, asemenea copiilor, contimporan în spirit cu Mântuitorul. In doctrina superioară a Bisericii, sentimentul acesta al prezenței divine ca un foc ce nu se stinge pe altarul sufletului, se rostește prin puterea harului împărtășit ucenicilor, apostolilor și urmașilor lor. Harul ierarhic însemnează Dumnezeu actual în conștiința apostolilor mari și mici. Iar conștiința aceasta, când există, se rostește în afară, se obiectivează prin faptele lor, care nu sunt și nu trebuie să fie fapte după modul omenesc, ci după modul dumnezeesc. Un ierarh e întru atâta ierarh, întrucât trăiește nu sub veac, ca un Alexandru Borgia, ci deasupra veacului. Faptele lui trebuie să-l arate contimporan în spirit cu Mântuitorul lumii. Numai atunci el se pune de acord cu doctrina ortodoxă și cu spiritul acestui popor, care dovedește o înțelegere de invidiat pentru rolul Bisericii lui Hristos în mijlocului veacului.

Iată Iisus se naște.

Ce suntem noi în fața staulului luminat de dumnezeiasca lui prezență? Prunci nevinovați, irozi, berbeci sau măgari?

Nichifor Crainic

ORGANIZAREA ACTIVITAȚILOR DE MUNCA CREIATOARE

Constituția este Statutul după care se conduce și organizează marea societate, care e Națiunea. Directivele principale de organizare a Națiunii Române, sunt precizate în pactul fundamental din Februarie 1938.

Noua Constituție Carol II-lea, ținând seamă de realitățile sociale și naționale ale poporului român, așează noua temelie a Statului pe drepturile isvorîte din activitățile de muncă creiatoare.

Aceste activități sunt grupate în trei mari categorii: agricultură, industrie-comerț și ocupațiuni intelectuale. *(art. 61). In interiorul acestor trei mari sectoare de ocupațiuni se vor preciza și încadra toate îndeletnicirile profesionale; — adică toate acele funcții sociale cu caracter organic.*

Cerințele vieții sociale impun, tot mai puternic, disciplina și organizarea funcțiilor sociale. Dreptul muncii, respectiv al celor ce-și aduc aportul profesional la massa colectivității, nu poate fi efectiv și cinstit cumpănit, decât atunci când toate sectoarele de activitate creatoare sunt precizate și organizate. Insăși puterea de apărare, manifestare și de creație a unei națiuni este mai slabă sau mai tare, după cum activitatea ei de muncă sunt mai organizate sau mai dezorganizate.

Iată, privită de pe toate laturile, necesitatea organizării îndeletnicirilor profesionale; adică a îndeletnicirilor de stabilitate și necesitate socială.

Organizarea profesiunilor cuprinde: 1) temeiuri principiale, 2) temeiuri și dispoziții comune tuturor profesiunilor și 3) temeiuri sau dispoziții specifice unui grup profesional sau unei profesiuni.

TEMEIURI PRINCIPIALE

a) Organizarea profesiunilor trebuie să fie totală și unitară, din cauza interdependenței tuturor factorilor de muncă, producție, repartiție și ordine; care, impunând coordonarea tuturor activităților, impune și organizarea generală. De altfel organizarea generală corespunde și spiritului constituției actuale.

b) Incadrarea și organizarea profesională trebuie să aibă la bază socotirea tuturor funcțiilor sociale deopotrivă de necesare organismului social; și deci deopotrivă de îndreptățite la participarea hotărîrilor normative, privind viața colectivă.

c) Națiunea constituind un tot organic, — nu mai poate fi vorba de clase sociale și de lupte între clase, ci numai de categorii profesionale în strânsă colaborare, — încadrarea și organizarea va fi de natură funcțională (pe profesii) — nu socială (pe clase). Singură această încadrare și organizare putând asigura continuitatea colaborării de pe plan profesional, impusă de cerințele economice, pe planul social politic, cerută de o normală și rațională gospodărire publică.

Deci încadrare conevergentă-solidaristă, cerută de realitățile social-naționale, spre deosebire de cea divergentă-antagonistă, a socialismului de clasă.

d) O organizare care să stabilească o legătură organică între toate categoriile de funcții sociale ale națiunu și aparatul ei de comandă, respectiv Statul, prin încadrarea succesivă, ce pleacă de jos dela unitățile de specialitate profesională, spre grupuri, corpuri și uniuni; asigurând, în interiorul acestui așezământ, liberul circuit de voință și reala selecționare de valori, de jos în sus.

e) Nici o inovație streină de realitățile românești, ci numai extinderea începutului de organizare, aplicat câtorva profesiuni, (avocați, medici, arhitecți, ingineri) coordonând și unificând organizarea tuturor profesiunilor.

TEMEIURI ȘI DISPOZIȚII COMUNE

a) Caracter obligator pentru constituirea și organizarea corpurilor profesionale, întrucât aceste corpuri, integrate de fapt națiunii și de drept organizației de Stat, vor avea atribuțiuni reglementare de ordin social, economic, profesional, cultural și politic.

Prin precizarea, încadrarea și organizarea funcțiilor sociale, respectiv a profesiunilor, se dă putința unei documentări precise, înfățișând realitățile sociale, economice și naționale, pe care se va sprijini guvernul și factorul suprem, în soluționarea problemelor de interes obștesc.

b) Problemele comune, sprijinite pe documentări din toate sectoarele de activitate profesională vor fi susținute și rezolvite prin efortul comun. Printre aceste probleme ar fi: problema muncii naționale, legată de problema creditului și a altor probleme anexe; problema echilibrului economic, cu problemele anexe: a cartelurilor, transporturilor, sarcinelor publice, a balanței prețurilor între diferite categorii de produse, a regimului comercial, vamal, monetar, valutar, — a salariilor și pensiilor — ș. a.; problema locuinții, a asistenții și sănătății publice, a culturii, a pregătirii profesionale, a reglementării exercițiului profesiunii, a migrațiunilor, ș. a.

Soluționarea acestor probleme, interesând deopotrivă pe toată lumea, dela simplul muncitor până la profesorul universitar, se va face cu aportul fiecărei unități profesionale, care va presenta realitățile și necesitățile breslei respective. Realități și necesități coordonate și integrate succesiv de către organele centrale de representanță profesională.

TEMEIURI ȘI DISPOSIȚII SPECIFICE FIECĂREI PROFESIUNI

a) Controlul, administrarea și disciplina profesională. Calificarea și liberul exercițiu. Raționalizare profesională și economică. Raportul între elementul autohton și cel strein. Situația economică a profesiunii, privind producția, aprovizionarea, desfacerea, — sau salarizarea cu raporturile între factorii economici, — șomajul, ș. a.

CE SE OBȚINE PRIN ORGANIZAREA PROFESIUNILOR?

O precizare și delimitare a activităților creiatoare, o integrare a acestor activități în acțiunea de organizare generală a națiunii și deci o mărire a potențialului ei energetic, — o raționalizare economică cu valorificarea tuturor isvoarelor de energie și bogăție națională, — o garanție de mai dreaptă repartizare a muncii și foloaselor ei și deci un echilibru mai stabil, economic și social. Un randament mai mare, în toate domeniile de activitate și deci o situație mai prosperă pentru toți. Un solidarism social și național, sprijinit pe foloase reale — și deci mai temeinic și durabil. O cinstită și reală selecționare a valorilor sociale și deci o garanție de mai bună administrație publică și gospodărie națională.

Iar pentru democrații de bună credință, dacă mai sunt, — o democrație efectivă, în locul celei afective sau speculative. Adică o guvernare a poporului, pentru popor și prin valorile reale extrase din popor; — ca să vorbim în limbajul democratic, — care nu cunoaște națiunea, ci poporul.

Arh. I. D. Enescu

MOȘ AJUN

Cor de copii și ingeri în seara de ajun,
Iar se svonește vesel din strana țării mele,
Urcând sub crug de stele colind străvechi român
Prinos pentru Copilul din ieslea cu surcele.

S'aprind lumini pe uliți în dansuri efemere
La geamuri gospodine tămâe colindețe,
Când trec colindătorii după colaci și mere
Cu sfântă bucurie, răsfrântă peste fețe.

Adânc mister domnește sub bolta de mărgean
Și cerul se deschide s'aducă mântuirea,
Că cei trei Magi ajuns-au aproape de liman
Și steaua își aprinde mai vie strălucirea.

Numai Irod nu vede potopul de lumină,
Din spada înroșită îi picură cald sânge;
C'a spintecat prunci veseli cu zâmbet de sulfină...
O! Doamne, nu sunt lacrimi ca să-i mai putem plânge!

Dar iată, din umilul și tristul Nazaret
Cresc zorii mântuirii ca brizele pe ape,
In staulul cu aromă și boare de frunzet
A poposit Maria cu cei trei Magi pe-aproape.

Și svon de crainici tineri în seara de ajun,
Iar se ridică vesel din strana țării mele,
Să urce înspre bolte colind străvechi român
Prinos pentru Copilul din ieslea cu surcele.

V. Oprescu-Spineni

NAȘTEREA SFÂNTĂ

Peste câteva zile, milioane de inimi vor retrăi înfiorate ceasul de lumină și cântec, când, cu atâtea veacuri în urmă s'a născut Mântuitorul. Lumea se va opri din mersul ei, nu de oboseală sau boală, ci pentru bucuria din sine, pentru sărbătoarea venită din adâncuri, pentru glas neștiut de nimeni care e viața și tăria ei.

Uzinele acelea, unde fierul grăiește în limba grea a pământului și se ceartă cu omul, unde demonul roșu umblă îmbrăcat în straie de apostol, își vor încleșta și ele mădularele și vor rămâne așa, într'o tăcere de moarte.

Va fi o clipă de pace și voie bună închinată lui Dumnezeu, când ochii vinovați ai omului vor căta iarăși spre cer.

De unde „nebunia asta a lumii" — cum o numesc vrăjmașii ei, — care se iscă numai din cântarea clopotului și rostirea evangheliei? De unde dogoarea buzelor care sărută crucea biruitoare? Din ce taine de necuprins vin toate aceste minuni, pe care păgânii nu le simt și nu le aud?

Numai din grația lui Dumnezeu!

Vedeți, peste câteva zile, omenirea serbează nașterea propriului ei suflet, ceasul când s'a umplut de lumină și a început să trăiască în vraja mângâierilor divine.

Cerurile au grăit lutului și i-au deschis căi în azur. Și lutul a căpătat vedere.

Ce-a fost până în clipa aceea? O lume păgână, năucită de cultul idolilor, sfâșiată de mizerii și stearpă de idealuri. Nu era mai mult decât un viermar, purtând aceiași osândă a întunerecului orb și singura grijă legată de povara vieții. Neamurile se răsboiau din instinct ori din pofte neînfrânate, ucigându-se între ele de dragul sângelui, căci lipsea cuvântul blândeții. Evreii, cei care se puteau mândri cu o credință mai înaltă, erau totuși pradă egoismului lor, căruia îi aserviau și religia și pe Dumnezeu.

Apăsa greu păcatul originar asupra veacului omenesc, care orbăcăia fără cârmă și fără conștiința adevărului.

Atunci s'a săvârșit minunea de negrăit. Prin zămislirea Duhului-Sfânt, Maria, fecioara neprihănită, a născut pe Cel ce avea să elibereze neamurile. „Cel fără de început și fără sfârșit" a venit într'o noapte de iarnă, undeva unde nicio minte nu l-ar fi putut aștepta, în ieslea dobitoacelor. Fusese vestit de prooroci, dar cărturarii și preoții templului, s'ar fi purtat cu gândul la o apariție care să se arate strălucitoare pe trepte de marmoră, investmântată în purpură, să vină ca la niște rude scumpe și să așeze pe fruntea Israelului cununa de răsplată, pentrucă o aștepta și era convins că i se cuvine.

Dece? Aceasta constituia atunci mistica iudaismului și marea înșelare care dăinuește și azi ca un blestem, pentru sufletul orgolios al celor ce n'au putut descifra sensul chemării de sus. Pentru ei, Dumnezeu n'a fost decât o ficțiune care se acomodează firii și practicii lor și care e continuu împăcat cu fapta și gândul de totdeauna al Israelului.

Dumnezeu nu este autoritate, comandament suprem, cu dreptul de a fi și nemulțumit de felul cum se comportă fiii săi, de a-i certa și a-i pedepsi. Nu! El a dat un destin acestui popor, destin care se împlinește în completă armonie cu vrerile sale. Iudaismul însemnează acord perfect între evrei și Dumnezeu, excluzându-se cu totul ipoteza păcatului care să aibe forță de a primejdui această înțelegere. Credința primitivă, fără bază morală și fără idealism, pe care, totuși, o cultivă și azi precum au cultivat-o în toate timpurile.

Apariția umilă a pruncului din iesle, nu putea deci să spună nimic, unui spirit dominat de o asemenea concepție. Semnificația lui depășea puterea de înțelegere a iudaismului, care aștepta numai o vizită protocolară, sau un sceptru puternic care să-i aducă în robie celelalte neamuri.

Iisus a venit însă pentru umanitate.

De-aici și simbolul ieslei din Bethleem și al familiei nevoiașe care a fost aleasă pentru a-i mijloci calea pe pământ. S'a arătat printre cei mici și obidiți, fiindcă numai acolo se găsea speranța unei înnoiri. Unde e suferință și mizerie, e și o conștiință mai activă care apropie omul de Dumnezeu. Nașterea Sa fusese menită să transforme tot neamul omenesc, să-i corecteze greșelile și să-l conducă pe drumul mântuirii. Precum soarele folosește tuturor, risipindu-și căldura și lumina pentru toți, astfel și nașterea Mântuitorului a trebuit să însemneze o revărsare a binelui pentru toate inimile, împărtășirea fiecăruia cu cuvântul lui Dumnezeu. Și cuvântul acesta nu putea să fie o laudă la adresa unui popor, ci o învățătură, o regulă de îndreptare pentru alungarea păcatului. Evreii l-au refuzat, socotindu-se desăvârșiți și au rămas să aștepte o arătare care să le mângâie și să le satisfacă orgoliul.

Din clipa venirii Mântuitorului, însă, — precum spuneam mai sus — s'a născut sufletul adevărat al lumii, cu putința de înnobilare, cu aspirația spre purificare, cu posibilitatea de a intui pe Dumnezeu. E sborul cel mare făcut spre înălțimi, din care aveau să rodească virtuțile și morala creștină, transformarea fundamentală a omului smuls definitiv lumii animale.

Nașterea Domnului aducea bucuria descătușării și elanul de viața spirituală cu perspectiva fericirii eterne. Căile văzduhului s'au deschis din clipa aceea pentru cine a știut să le caute.

Dacă se pune o problemă a umanității, ea nu poate fi considerată ca existând, decât din clipa în care a aderat la această sfântă naștere. Iisus a venit pentru neamuri și peste neamuri, punând legea nouă în locul celei vechi. Cuvântul Său a fost vehiculul cu care se putea ajunge în slăvile cerului. Ce-a urmărit? O împăcare aici pe pământ și o trăire orânduită după placul lui Dumnezeu, pentru o întâlnire posibilă a celor deopotrivă prin fapta lor, undeva, unde se va împărți răsplata divină. Porunca Lui de îmblânzire și împăcare, de iubire a semenilor, e tot secretul fericirii de-aici și de dincolo. Prin rostul ei s'a întemeiat umanitatea care trebuia, deacum, să-și simtă aceeași inimă și acelaș cuget, umanitatea lui Iisus, lângă care alta nu se mai poate concepe.

Evreii n'au aderat la ea.

Dimpotrivă, au hulit-o, iar pe ziditorul ei, L-au răstignit, pretinzând că adevărul a rămas tot în ei, adică în crima de pe Golgota, și că ei reprezintă sfera de sus a lumii.

Astăzi încearcă să propăvăduiască un umanitarism isvorît din interesul lor, desființând pe cel întemeiat de Iisus.

Dar așa ceva nu e posibil.

Omenirea care crede în sfânta naștere, e o comunitate solidară bazată pe revelația lui Dumnezeu și în sânul ei nu poate primi pe cei ce s'au izolat, cu atât mai mult nu le poate primi învățăturile.

Umanitarismul evreesc e demonic, opus legii lui Dumnezeu și este căptușit cu ura seculară a acestui neam blestemat, cultivată împotriva pruncului din iesle. Prin rostul lor s'au înrăibit unii, iar alții ș'-au călcat legământul sângelui, trădând sfânta naștere — oricât de mult însă li se va părea că isbutesc pe această cale, — cândva, conștiința lumii se va limpezi definitiv. Atunci, umanitatea lui Iisus va fi în afară de păcat, pe linia destinului ei care a început odată cu lumina cerească ce s'a arătat în Bethleem.

Pan M. Vizirescu

Crăciun și copilărie

Indiferent de vârstă, odată pe an, fiecare dintre noi devenim ceeace am fost la începutul vieții noastre: copii. Copii, în sensul cel mai adevărat și nobil al cuvântului: puri, descătușați de lanțurile păcatului, trăind până la transfigurare clipele unui destin ce nu mai are nici o legătură cu pământul.

Dealtfel, raportul acesta dintre Crăciun și copilărie face parte dintr'unul mai mare: credință și copilărie. Cine nu s'a lăsat închinat de mâna mamei sale, cine n'a crezut în copilărie, acela nu mai poate crede niciodată. E un pierdut iremediabil. Faust se smulge din ghiarele pieirii — miracolul se petrece în chiar noaptea hotărîtă sinuciderii — numai și numai cât în el reînvie credința de odinioară. Goethe ridică aci cel mai măreț elogiu copilăriei, atribuindu-i puteri de demiurgică mântuire. Tot așa vede lucrurile și Dostoievski. Alioșa Karamazov ajunge să fie întruchiparea blândeții, bunătății și perfecțiunii morale datorită înrîuririi permanente a anilor lui de copilărie. Amintirea mamei sale ducându-l de mic copil la mănăstire sau rugându-se în genunchi la icoana Maicii Domnului, plângând și strângându-l pe el la piept, imaginea candelii ce ardea în camera lor de culcare, și alte scene din copilărie — rămase neșterse din sufletul său — luminează neîntrerupt calea vieții lui Alioșa.

Lucrurile din trecut au un farmec, o frumusețe, ce ni se par că se îndepărtează tot mai mult de noi. O zi e frumoasă în măsura în care se aseamănă cu una mai veche, de fapt cea mai veche, pentru care motiv a și devenit prototip. Un Crăciun e frumos și el în măsura în care ni-l amintim și pe care-l con-

După el alergăm în fiecare an.

Firește, fiind atâta legătură între Crăciun și copilărie, cei care se bucură mai mult sunt copiii: Crăciunul este sărbătoarea lor. Ei primesc pe Hristos și-l poartă permanent în suflet. Mai târziu, când vor serba Nașterea Domnului, se vor identifica cu ei înșiși, cu cei de odinioară. Vor deveni din nou puri. Amărăciunile vieții nu vor fi pătruns până în străfundul sufletului, pentru a-le sdruncinu credința. Ea va rămâne intactă. E nevoe numai să fi crezut odată: în copilărie.

Personal, nu cunosc farmecul Crăciunului dela oraș. Mi-l închipui însă mai puțin frumos decât cel dela țară. Numai din cauza cadrului — nici pe departe nu se poate asemăna priveliștea satului — naturală și oarecum divină — cu artificialitatea orașului ci și din alte motive: viața citadină, cum observă atât de bine d. Lucian Blaga, micșorează elanul copilăriei, o înăbușe. Copilăria citadinului, ca intensitate, ca factor de bucurii, este cu mult inferioară celei a țăranului. Ea nu oferă vieții nici un fior de proporții mai mari, nici o transfigurare. Încarcerată între ziduri, între prejudecăți și forme uneori streine spiritului uman, copilăria celor de la oraș nu naște întrebări. De aci lipsa de înclinare spre meditație a orășenilor și — ceeace ne interesează în cazul de față — superficialitatea simțului lor religios. Orășenii cred mai puțin decât țăranii nu din cauza culturii — totdeauna cultura întărește convingerea în existența unei puteri divine — ci pentrucă n'au o copilărie atât de bogată în trăiri interioare, cum au țăranii. Copilul de orășean, mai ales în timpurile moderne, trăind într'un mediu aproape antispiritual, cu greu va ajunge să cunoască pe Dumnezeu. Această superbă călătorie nu o va face singur, cum se întâmplă dincolo, ci cu ajutorul altuia. De aceea hazardul joacă mare rol, căci omul care să-i îndrepte pașii pe o astfel de cale, e un adevărat noroc. Nu tot așa stau lucrurile cu copilul de la țară. Dumnezeu îl întâmpină la orice răspântie. De cum începe a umbla, trăește în chip pozitiv problema religiei: prima noapte pe care o petrece rătăcind în jurul satului, este pentru el un prilej de a descoperi pe Dumnezeu. Cine a fost copil și a trecut vreodată noaptea, pe lângă biserica din deal sau de lângă ududoi, cine a simțit fiorii pe care ți-i dă teama de a te afla singur lângă un cimitir, la ora când ies strigoii, să fii nevoit să treci pe lângă el spre a putea ajunge acasă, și cine, în fine, s'a văzut „salvat" odată cu sosirea între ai săi, acela își poate da îndeajuns de bine seama cât de mult se sădește credința în Dumnezeu în astfel de ocazii și cât de nestrămutată rămâne ea.

Cât privește rolul, pe care-l joacă Crăciunul asupra copiilor dela țară, este imens. Cred că și la oraș Crăciunul e frumos. Nu aduce însă nici pe departe cu cel dela țară. Aci totul este minunat: zăpada, nămeții, chiciura de pe ramuri, ceața... Colindele nu se mai sfârșesc... neaua depe cărările celor care umblă, este fermecătoare, cântecul le e rupt din cer. Eu am trăit cândva — nu e mult de atunci — starea de extaz religios a colindătorilor. Ne pregăteam cu luni înainte pentru ziua cea mare — Ajunul —, învățam cuvintele colindului, prindeam dela cei mai mari melodia, o repetam în doi sau trei în fiecare seară, adăpostiți în dosul porților. Stam acolo, înghesuiți unul într'altul, cântând în surdină, până când, albiți de ninsoare, nu mai puteam de frig și plecam. Zăpada, pârtiile, întunericul care se lăsa pe lângă garduri, luminile dela ferestre, toate aveau ceva cu colindul, eram copleșiți de fericire. Umblam până noaptea târziu, din casă în casă, strecurându-ne printre nămeți. La despărțire, o luam fiecare în direcții diferite, doinind încă, prin valurile de ninsoare, cântecul lui Hristos.

Așa este Crăciunul copilăriei la țară: real, frumos, divin. Nimic artificial și nici un fel de convenționalism.

Ori unde ar fi însă, între Crăciun și copilărie apar de timpuriu legături indestructibile. Copilăria fără Crăciun, ar fi o grădină lipsită de flori și cântece. O mare fără apă, un cer fără stele: un non sens.

Să fii în palate de aur ori în bordee, să trăești în orașe ori în sate, să vagabondezi, pe străzi, goi, flămând de mână cu moartea, să fii sub pământ, la pol ori în larg de apă să fii oriunde și orice, dacă ai crezut în copilărie, în noaptea de Crăciun, devii altul. Fiecare se identifică cu sine și, pe deasupra, toți se contopesc cu lumea însăși.

Izvorul fericirii noastre stă în copilărie și Crăciunul e prilej de închegare pentru miezul ei de aur: credința. Mântuirea de mai târziu de aci vine.

Vladimir Dogaru

Sfânta noapte a Betleemului

Cetitorule, tu care cunoşti brumele tristeţii şi aripile frânte mai naintea sborurilor semeţe, răspunde-mi, în ceasul acesta încă nu prea târziu, n'ai ostenit, nu te dor inma şi gândurile, adăstând minunile care nu se mai arată ?

Bolnavi de dorurl, noi, pelerinii durerilor divine, unde găsi-vom calmele refugii, unde linele şi răcoroasele ermitagii ?

Căci iată, ceasul de acum — ora înnegurată a lui Barabba, de care vorbia cândva acel patetic Domenico Gueliotti — este crâncen şi fără îndurerare pentru fântânarii clarului azur. Lumea caută cămările de întrecere şi de bătae, lumea întreagă este un „tournoi" funambulesc, de patimi şi orgoliu.

Ce altceva ne-a mai rămas de căutat şi de nădăjduit, în această frenetică junglă a cărnii şi a spirtului descompus ?

Vom spune împreună cu acel anonim şi glorios autor al sacrelor liniştl :

„In omnibus requiem quaesivi,
Et non inveni,
Nisi in angulo
Cum libello".

Tăcerile fecunde, polarele câmpii ale solitudinii, puritatea inimii şi smerenia ei, iată unde înfloresc crinii iubirii divine. Căci precum spune acelaş inalt autor, „melior est profecto humilis rusticus qui Deo servit, quam superbus philosophus qui, se neglecto, cursum caeli consideret".

Atunci numai sufletul devine teatrul sublimelor revelaţii, simţurile capătă daruri noui, haine inefabile, infinitul, zonele obscure, complexul şi confuzul devin clare şi abordabile, inseparabile şi familiare. Minunile se fac de cristal, poşghiţele opace devin transparente, iar insesizabilul, elocvent şi stabil.

Ne apropiem de sărbătoarea unei minuni, veche de două milenii şi totuşi proaspătă ca întâia oară. Naşterea Domnului. Nu ridicăm din umeri ca învăţaţii lumii. Noi credem şi mărturisim cu acea divină soră Mechtild von Magdeburg : „und Jesus ging durch Deinen Leib wie der Tau durch die Blumen".

Aici toate cuvintele rămân searbăde şi mute.

Numai actele grăesc, ofrandele. Lilia plenis date manibus. Scriitorul acestor rânduri aduce ofranda aneitelor trudei lui zilnice, cu gestul simplu şi naiv al acelui neuitat măscăriciu dela Nôtre-Dame.

. . . . . .

Amurgul coborise albastru şi calm, ca o binecuvântare. Larma cetăţii începuse să amuţească, în chiparoşii gravi şi negri cânta vântul de seară. La fântână, fetele Nazaretului îşi umpleau ulcioarele, cântând ca'n străvechile versuri solomonice.

„Vino repede, iubitule, ca o căprioară sau ca puiul de cerb pe munţii plini de miresme".

Pornim apoi, săltând, pe cărarea ce şerpu'a spre cetate. Doi asini sorbiau din jghiabul de piatră meditativi şi cuminţi, mişcându-şi urechile în ritmul unui cântec ştiut numai de ei.

Când fu să-şi ridice ulciorul pe umăr, Maria simţi o înjunghietură ascuţită subt cingătoare. Era palidă ca ceara şi în ochi avea aceeaşi lumină stranie, ca în ziua aceea minunată, ce nu-i pierise încă. Atunci ştia.

„Iudith, draga mea, ajută-mă ; acasă mă aştepată, am plecat de mult".

„Vai, Miriam ! Ce te doare ? Suferi mult, nu ? Obrajii ti-s palizi, îţi tremură mâinile... Răspunde-mi, destăinue-te prietenei tale, tu, floarea fiicelor Nazaretului !".

„Nu mă doare nimic, Iudith, draga mea. A fost numai aşa, ca o părere. Acum nu ştiu ce am, sunt tristă foarte şi-mi vine să plâng mult, mult... Nici eu nu ştiu ce se petrece cu mine".

„O, buna mea ! Reazămă-ţi capul pe umărul meu. Aşa ! Ţi-a trecut, acum ? Vai, cum mă speriasem : Dă-mi ulciorul Iudith; am putere pentru amândouă".

. . . . . .

Lanul albastru cântă în noapte un cântec mut, aşa ca o adiere lină a vântului de departe. Florile inului îşi legănau carolele albastre şi cântau toate acelaş cântec. Din lanul de grâu vecin, macii îşi ridicară coifurile înfocate.

„Surioarelor cuminţi, fetelor albastre, cine vă îndeamnă, cine vă îmbie, cine vă'nmlădie în jocul acesta necunoscut ? Niciodată nu v'am văzut astfel, de când ne ştim vecini.

Şi cântecul, cântecul vostru nou, cine v'a 'nvăţat, cine vi l-a cântat întâiaşi oară? Au nu surorile noastre de departe, blondele stele ?"

„Nu ştim ! Nu ştim ! Nu ştim !... Ce să vă spunem ? Cum să vă spunem ? In straiele noastre se va îmbrăca El ?"

„Cine ? Cine ? Cine ?"....

„Dumnezeu ! Dumnezeu ! Dumnezeu !"...

. . . . . .

Elohim ! Elohim ! Gândul ascuns îl rodea ca un vierme. Pentru a doua oară în ziua aceea, izbind tesla cu furie în lemnul tare, Iosif, bătrânul Iosif, era aproape să-şi taie mâna ! Cine ? O, gândul greu. Sărmană, frumoasă Miriam!

„Vecine Ruben, prietene, dă-mi sfatul tău ! Mi-e inima grea şi mă doare rău, cui i-aş putea spune ? Tâmplele mi-au albit şi barba-mi este colilie. Cedrii cei falnici şi sicomorii pletoşi îi strujesc cu mâinile mele care nu cunosc odihna şi mânuesc securea ca tinerii ce nu cunosc povara anilor, dar nu găsesc răspuns nedumeririi mele de acum".

„Vecine Iosif, nici preoţii cei mari nu ţi-ar da lămurire. Toate stau în mâna Celui de sus. O, Sabaot ! ".

Două capete albe se prosternară în tăcere. Vestirea îngerului puse capăt reliniştii bătrânului, iar el păstra taina în inima lui.

*

„Copila mea, când nu zăresc pe nimeni în preajma ta şi cui surâzi, când eu văd pe nimeni lângă tine ? De-atâtea luni ţi-ai legat viaţa de cântecul fusului şi mâinile tale au ostenit pe suveică. Lasă tortul subţire şi albele pânze. Faţa ti-e mai albă ca pânza inului. Uite, afară e soare şi cântec. Soarele Domnului sărută întreg pământul sfânt. Porumbii gungurese pe streaşini şi de albine cântă văzduhul. Lămâii au înflorit iarăşi. Suratele tale fac cununi din florile lor şi cântecul lor umple livezile. Copila mea, nu te doare singurătatea ?".

Ea surâdea cerului şi nimănui.

*

Tolagul lovind în partea groasă, rămase pentru a treia oară fără ecou.

„Deschideţi, oameni buni ! Un drumeţ ostenit de cale lungă!...".

Doi dulăi se repeziră furioşi spre străinul care strica pacea celor dinlăuntru.

Cetatea gemea de lume, adusă de porunca împărătească. Casele erau zăvorite, şi mute. Cine era străinul care venia să le strice tihna nopţii ? Pe ulţi se auziau doar paşii şi chemările străjilor de noapte.

După osteneala aceasta fără nici un folos, Iosif apusă din nou căpăstrul asinului. Erau doar ei şi Sfânta lor povară.

Singuri în noapte şi streini.

„Miriam, copila mea, dece suspini ?"

„Mi-e greu, bătrâne, si ceasul este aproape. Aş fi mas afară, sub cerul albastru şi ploaia de aur a stelelor, cu toată noaptea rece.

„Dar fecioara ? Dar pruncul ? Ce bun ar fi acum un foc ! Unde să găsesc niscaiva găteje? Ce bine că am amnarul la mine !"

In apropiere se auzi un muget stins şi dulce, aproape ca o vorbă omenească. Paşii lor se îndreptară într'acolo. Staulul, o peşteră în coasta de calcar a dealului, era în întunerec. Ce cald şi bine ! Boii rumegau încet, pe gânduri par'că. Asinii răscoleau cu botul în ieşle. In întunerec, ochii lor luciau, umani şi blânzi.

Ce s'a întâmplat atunci, nimeni n'ar putea spune. Minunile aşa sunt : simple şi mute.

Lumea şi-a suspendat o clipă orice mişcare. Constelaţiile priveau mirate, încremenite în plutirea lor înaltă. Un soare nou învadase staulul. Ieslea şi paiele păreau de aur, păretii sgrunţuroşi, de porfir. Boii şi asinii priveau religioşi şi extatici. O, cât de palidă este iconografia nativităţii. Pe cer răsărise un luceafăr mare şi verde, voevodul zodiacului. Si cerul era mai bogat ca niciodată, bogat cu nişte odăjdi dumnezeeşti, şi albastru, şi limpede. Ah, azurul acelei nopţi a nativităţii ! Curgeau văpăi lichide, reci inundaţii de curcubee, cum cântă poetul :

„Sfântul vămilor năier
Paşnic naltelor lumine
Scutură 'n văzduh lăicer
Curcubeu de-argint, de in e.

Ios, prin vămile deschise,
Sorl se scutură : omăt,
Verzi, departe până hăt,
Curg luceferii 'n abise".

Din scutece de in, surâdea lumii Hristos. Iar lângă El, o frântură de cer, Maica Lui, „blonda, prea frumoasa Maica Doamnă". Bătrânul Iosif plângea în barbă. Şi lacrimile şi barba îi erau de argint, topit din lacrima stelelor.

Văzduhul era înghirlandat de îngeri; şi peştera, angelice stalactite. De bucurie, plângea şi Moş Dumnezeu, acolo, în cerul lui de şi lacrimile lui erau stelele.

Lumea întreagă era un cântec. Vibrau stihiile şi tremurau pârghiile lumii. Cânta Moş Dumnezeu..... Serafimii şi-au instrunat ţiterele de argint cerese, iar heruvimii mângâiau cu arcuşul caldele lor viole.

Turmele îngenunchiaseră pe câmpuri, cu asini şi dulăi.

„Hei, păstori, n'auziţi ? Uite, pe cer a răsărit luceafărul verde, domnul luceferilor ! Nu vedeţi cum vă străluceşte faţa şi că mâinile voastre sunt poleite cu aur? Măi, baciu bătrân, mână-ţi fârtaţii spre staulul minunii !" Şi au pornit cu toţii... In mâna lor, toiegele păreau de aur.

Peştera era atunci soarele universului. Şi multe s'au întâmplat în noaptea aceea.... Regele Irod avu un vis înfiorător : se făcea că un vultur albastru, cu ciocul şi ghiarele de aur, căuta să-i smulgă coroana de pe cap. S'a trezit urlând, nebunul rege.

Ca deobiceiu, în ţăria nopţii, înainte de culcare, pe când recita sacrele versete din „Nebiim", cărturarului Gamaliel i s'a părut că slovele bătrâne ale Scripturii cresc din ea ca nişte flăcări şi foile se mistuie una după alta. In noaptea aceea a veghiat până spre cântatul cocoşilor. O secretă tristeţe a început să-l mistuie de atunci.

In Ecbatana, în turnul de veghe astrală, magului ce-şi plimba luneta pe cărările de sus, i s'a părut că orbeşte : atât era de sclipitor astrul nepomenit în milenarele zodiacuri. Porni să trezească pe craiul Melchior. Şi în aceeaşi noapte trei caravane brăzdau pustiurile.

*

In ţara Dacilor, departe, în zonele hiperboreene, vestea minunii ieşi în aceeaşi clipă. Aquilenul cutreerase câmpiile de-o săptămână, iar acum se potolise pe deplin. Ţara amorţise sub ger şi stele. Munţii dormitau sub cuşmele lor uriaşe de zăpadă. Ceahlăul, cu piscul îndreptat spre zodia Săgetătorului, sta singur de veghe. Bătrânul Dunaris îşi încetase cursul. Brazii solemni, încremeniţi în mantii ieratice. Prin păduri s'au aprins stele nenumărate. Ursii şi-au părăsit bârlogurile şi priveau la cer, ca nişte astrologi. Lupii şi-au încetat urletul şi căiau în zare. Zimbrii au încremenit, heraldic. Cerbii şi ciutele au îngenunchiat lângă isvoare şi se rugau.

Luceafărul părea aici mai mare şi mai verde, iar lacul Sfânta Ana (cum s'o fi numit atunci !) părea el însuşi un luceafăr tremurător şi lichid. Ciobanii, adormiţi în saricile lor miţoase, s'au trezit cu luceferi între gene. Au privit la cer şi au oftat, iar unul dintre el a scos cavalul dela brâu...

Aşa s'a născut doina !

De aproape două mii de ani, minunea aceasta se repetă aidoma. Sfânta, eterna noapte a Betleemu lui se apropie. Tu, fosta ţară a dacilor, vei mai privi astăzi, şi cu ce ochi, luceafărul de atunci ?

Scriitorul acestor rânduri cere iertare pentru gângăvelile lui : i-a lipsit cărbunele purificator din viziunea profetului.

Horia Nitulescu

Popas lângă pământ

D-lui Nichifor Crainic

Negrule pământ
Pentru cine cânt
De tot stau şi-aştept
Cu toamnele'n piept ?

Anii plini şi verzi
Zarzări prin livezi
De ce veştejesc
Cad şi putrezesc ?

Negrule pământ
Pentru cine cânt
De e numai nor
Arzătorul dor ?

Trestii nalte bat
Timpul neschimbat,
Numai vremea mea
Nu-i aşişderea.

Stoluri de lăstuni
Toamna, prin goruni,
Frunza-şi scutură
Ca o ciutură.

Şi cum vin pe vad
Anii pe noi cad...
Negrule pământ
Te binecuvânt...

Emil Vora

Dela Șerban Vodă, la Carol II

Sunt exact 250 de ani de când a apărut cea dintâi ediție integrală a Bibliei în limba românească. De atunci și până astăzi au mai apărut câteva zeci de ediții parțiale sau integrale. In 1688 apare Biblia lui Șerban Cantacuzino, ca să însemneze cu acoladă majoră dimensiunile culturale ale unei epoci, care—proporțional—se aștepta demult repetată.

Este știut că traducerea Sfintei Scripturi e centrul de gravitate al marilor epoci din istoria omenirii. Niciodată un popor creștin nu s'a putut lipsi—în răscrucile istoriei lui—de-o traducere adequată a Bibliei. Căci Biblia rezumă și caracterizează capacitatea culturală a unui popor, Biblia în traducerile ei respective. Virtuțile unei bune traduceri a Sfintei Scripturi, cresc întotdeauna în funcție organică de temperatura culturală a epocii și a graiului respectiv. Și invers, vremelnicia unei traduceri scripturistice, cu beteșuguri de graiu și de înțelegere, înseamnă că nivelul cultural al vremii și al poporului respectiv, n'a fost în niciun domeniu capabil de un mai onorabil efort. Acest fenomen, care face din Biblie termometrul precis al capacității culturale pentru o epocă sau pentru un neam, este un fapt minunat, fără să fie o minune.

Nu este o minune, fiindcă este foarte explicabil dece o epocă cu nivel înalt și dece un popor cu duh luminat, pot avea traducerea corespunzătoare a Bibliei. Dar este un fapt minunat, ca o frumusețe cu adâncimi fecunde, că între semnele de distincție ale unui popor, într'o anumită epocă, Scriptura e întâiul.

Iată două momente, trecând peste cele trei celebre traduceri: Septuaginta în sec. III a. Hrs., Vulgata sec. V d. Hrs. și cea a lui Luther, sec. XVI. Acestea sunt cazuri complexe, care în vremea și 'n limba respectivă, au schițat elementele unei culturi în naștere, sau au împietrit în monument simbolic apogeul altei culturi. Cele două momente la care vrem să ne referim, sunt ale noastre și ca o alcoladă grafică între două veacuri și jumătate, boltesc cultura românească între Serban Cantacuzino și Carol al II-lea.

Intr'adevăr, a două jumătate a veacului XVII, prelungită până sub sceptrul luminat, de martir, al lui Vodă Brâncoveanu, este epoca de organică înflorire culturală românească — cu ecouri parcă regisate în ambele țări românești, Muntenia și Moldova. In Muntenia, personalitatea celor doi Domni, Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu, cari umplu masiv această jumătate de veac, secundată luminos de chipul vrednicului Antim Ivireanu, ca o minunată împlinire trinitară, fac împreună, din relațiile oficiale cu străinătatea, relații de real folos cultural și pentru o parte și pentru alta. De atunci a rămas numele unui Del Chiaro, legat de faima acestei epoci și de atunci, mai ales, cărțile românești au umplut răsăritul și duhul ecumenic și-a limpezit conștiința de sine.

In Moldova, Dimitrie Cantemir apare ca o figură uriașă care-și creste prestigiul prin titluri de înaltă recunoaștere străină a valorii lui științifice. Epoca-i boltită larg și-și așteaptă opera care să-i însemne în istorie existența. Este o necesitate poruncitoare, căre'a îi răspunde Biblia lui Șerban. Intr'însa se rezumă o epocă și zace potența culturală a vremii. Dincolo de ceeace s'a realizat concret atunci, surprinzi ceeace s'ar fi putut înfăptui ca act cultural. Și surprinzi mai ales actul cel mare împlinit, prin traducerea Bibliei — care-a dat vremii numele de epoca lui Brâncoveanu.

Înțelegem acum ce vrea să spună, sau mai precis ce ar fi trebuit să spună, acel „brâncovenism", despre care nu demult s'a vorbit la noi, pentru cultura noastră. Desigur, interpretările acestui fenomen sunt posibile pe multe tonuri și cu numeroși accidenți la chee. Pentru noi însă, „neo-brâncovenismul" cum i-s'a spus, nu poate să însemne decât efortul susținut întru promovarea unei masive culturi naționale, încununate creștin cu traducerea Sfintei Scripturi. Și aceasta se întâmplă astăzi, în vremea fecundei domnii a lui Vodă Carol II. Fără îndoială că proporțiile sunt crescute enorm față de anul calendarului creștin și de momentul culturii românești 1688.

Atunci, totul se articula grăbit și uneori fără susținerea organică a unei tradiții, care să înflorească într'un act perfect de cultură. Dar ce s'a făcut, justifică suficient faima Bibliei lui Șerban.

Astăzi, prin înțelegere regală și efortul a trei cărturari de seamă, avem o nouă traducere a Sfintei Scripturi, „Biblia Regelui Carol al II-lea".

Despre această traducere s'a scris mult și se va mai scrie. Este remarcabilă însă semnificația actului cultural în sine.

Iată, nici opt ani nu sunt de când Regele Carol II domnește. Rar s'a putut întâlni o voință regală atât de fecundă, într'un atât de scurt timp. Este de prisos să pomenim toate faptele acestui răstimp, care constituie ritmul viu și plin al acestei luminoase și energice domnii. Peste ele stăruie înalt și va dura tutelar traducerea Sfintei Scripturi. Și e frumos, căci așa se cuvine, ca Scriptura lui Dumnezeu să-și împrospăteze haina graiului ei sacru, prin voință și supraveghere regală.

Ce înseamnă însă traducerea ca valoare științifică în sine, în raport cu traducerile anterioare, se va preciza în perspectiva vremii, care clasează fără greș valorile și nărue tot atît de just nimbul fals al atâtor pretinse valori. Să amintim numai că față de traducerea din 1912, așa zisă a Sfântului Sinod, progresul este simțitor. Stilul puțin înviorat, termenii geografici și istorici adequați timpului, conform principiului fonetic și nu păstrați în articulația lor iudaică sau greacă. Aceasta, desigur, acolo unde a fost posibil. Iar limba în genere scuturată de arhaismele, care adesea îngreunau sensul textului, a făcut loc unui strai verbal proaspăt.

Care va fi rostul acestei noui traduceri, înțelege oricine își dă seama de importanța Bibliei — Cartea Cărților — în viața unui popor creștin. Voința regală ne-a pus-o în mână. Rămâne Bisericii sarcina de-a împlini restul.

Semnificația de care vorbeam trebuie să înflorească multiplu până când Biblia lui Carol II va face dintr'o epocă de cultură românească, o epocă de renaștere creștină.

Fără jertfa Bisericii însă și a slujitorilor ei, întru răspândirea nouei traduceri, zadarnic vom râvni la o epocă nimbată creștinește.

Căci să nu uităm că Biblia este mai întâiu: o operă sacră și apoi o operă culturală sau cum vreți să-i spuneți.

Niță Mihai

Gândirism și valori autohtone

Apărută într'un timp când prin văzduhul spiritualității românești umblau atâtea suveici de incertitudini, când un metal fără preț era cel din care se încerca să se toarne medalia cugetului românesc care să-i exprime toate ascensiunile ca și toate adâncurile ce așteptau lămuriri, „Gândirea" nu s'a cățărat pe baricade cu un program de luptă, ci a lăsat fiecărui aderent toată libertatea de creație, toate uneltele personale de ofensivă: talentul rotunjit cu trudă, în care trebuiau altoite certitudinile românismului.

Schiptrul „Gândirii" din mâinile de visător nostalgic dar permanent năvodar de suflete, ale lui Cezar Petrescu, a trecut, rămânând, în ale lui Nichifor Crainic, vizionarul apologet al ortodixismului, care părea a fi destinat la ctitorirea noului crez în literatură.

Astfel, pe deasupra olatului românesc, s'a ridicat o hiperbolică brățară de lumină ca o catapeteazmă într'un templu unde fiecare se regăsea cu toate contemplațiile sale lăuntrice; a fost flacăra gândiristă care a destrămat incertitudinile, detronând padișahul valorilor minore, uzurpând chiar suveranitatea unui destin prea despotic pentru altul mai demn, mai îngăduitor. Față de cei ce-l psalmodiau exuberant. Este meritul incontestabil al „Gândirii" de a fi șlefuit zodii prietene românismului ce abdicase dela spiritualitatea pură desțeluit.

Doctrinarul Nichifor Crainic a știut să-și cunune ideile investmântate într'o logică imbatabilă, cu o aureolă de proroc și la umbra lui toți cari s'au alăturat cu sufletul torturat de pasiunea adevărului, încât, pe drept cuvânt, pleiada scriitorilor gândiriști pare să exprime quintesența spiritualității românești, pe deoparte făgăsuită de țărmul transcendent al ortodoxismului, iar pe de alta de mândria permanențelor autohtone. Aici este poate taina splendidei victorii gândiriste. Dar cum putea fi înfrântă această spadă țintuită dârz în pumnul pământului și înfiptă într'un transcendental zenit?... S'au isbit de ea multe vifore adversare, multe uri năprasnice, dar toate au căzut nevolnice retezate de implacabilul ei tăiuș. Singura navă care și-a păstrat pânzele credinței și catargul ideologic sub bolta unui destin odiseic, prin ultimul pătrar de veac cu atâta huzur de vicisitudini, „Gândirea" nu a cunoscut degradanta moarte a unui naufragiu, ci a născut într'o prometeică încrâncenare spre golful gloriei visate.

Năerii „Gândirii" sunt acum cele câteva piscuri de cuget autohton. In afară de demiurgul Nichifor Crainic, pe aceeași treaptă de înălțime spirituală, Lucian Blaga, miticul aed al ondulațiilor mioritice, apoi Ion Petrovici, Tudor Vianu, Cezar Petrescu, N. I. Herescu, Gib I. Mihăescu (cel căruia mușcata din piept i-a scuturat polenul unei vieți ce atât de mult promitea), poeții: Ion Pillat, Radu Gyr, V. Voiculescu, D. Ciurezu, Aron Cotruș și câți alții care s'au încolonat umăr lângă umăr, purtând, ca niște cariatide vii cupola acestui vast edificiu de valoare profund românească. Dar ce este în esența lui gândirismul? Este imaginea sufletului românesc cu toți mugurii ancestrali involtați de lumină, reflectată în dumnezeescul cleștar al ortodoxismului.

Prin întreaga operă gândiristă trece duhul Celui ce a sângerat cândva pe aschiile drumului stâncos de pe Golgotha.

Dar acest ortodoxism nu este cel de pecete universală. Un ortodoxism al pământului românesc, care este o înaltă cuminecare cu divinitatea pentru sufletul românesc atât de îndelungă vreme logodit cu surghiunul.

Care este substratul filozofiei lui Blaga? Un elogiu al sufletului nostru simplu dar cu atâtea aderențe la cer. Dar poesia lui V. Voiculescu, în ultimele ei trepte „Destin" și „Urcuș" în care gâlgâe atâta nostalgie a paradisului pierdut? Poesia aceasta de mireasmă neoplantoniană descifrează multe din misterele iezuite în sufletul românesc.

Dar ca o columnă pe care se sprijină întreg văzduhul spiritualității noastre, gândirea lui Nichifor Crainic ca și revista, odrasla sa, scumpă ca însăși viața, scapără sclntei dominante dintr'un inepuizabil focar.

Dela volumul cu rime de aur „Țara de peste veac" trecând prin „Punctele cardinale în haos" și până la „Ortodoxie și Etnocrație", gândirea lui Nichifor Crainic, a dăltuit trepte de ascensiune în cele mai înalte zone ale spiritului, acolo unde puțini pot respira zenitul, ca să poată întrezări un destin auroral, așa cum în nemărginitul său patriotism îl vrea pentru Țară. Dar crucialul „Program al Statului etnocratic", nu este oare puntea de trecere dela idee la șantierul realizării concrete?

Certitudinile care purced din Gândirism poartă amprenta autohtonismului. Gândirism și autohtonism sunt două identități structurale ce se susțin pe osatura unui pur ortodoxism. Dincolo de contingențe, gândirismul este atitudinea contemplativă a spiritului autohton față de marile certitudini ale vieții.

Intr'un cuvânt, revista „Gândirea" este plenitudinea valorilor autohtone.

Ion Potopin

Individualism, colectivism și libertate

O ochire justă în vastele domenii ale trecutului, peste care domnește astăzi singură istoria, ne arată că lumea a luptat totdeauna pentru libertate.

Fie că s'a apărat împotriva cotropitorului, fie că a atacat pe asupritorul nemilos, omul a căutat necurmat să înlăture ceeace îl stânjenea de a lua prin sine însuși hotăriri și a le aplica în afară, transformând gândul liber în faptă liberă. Războaiele dintre națiuni sau cele civile, din sânul aceluiași popor, chiar când au început din alte motive, au sfârșit prin a utiliza ideea, mai exact vorbind sentimentul de libertate, pentru a potența forțele morale angajate aci — Războiul din urmă ne dă o netă confirmare în acest sens: pornit din capriciul unui om înebunit de orgoliu de a pune cizma pe grumazul Europei, el a fost un admirabil prilej de a lupta nu numai împotriva acelei noui tiranii în perspectivă, dar încă de a dărâma tiraniile cele vechi și consacrate de secole.

In prezența acestei permanențe de natură istorică, pe care o întrezărim în perspectiva trecutului până în colțurile lui cele mai umbrite pentru cunoașterea noastră, apariția regimurilor autoritare în decadele din urmă a ridicat în sufletele oricărui om care cugetă cât de cât, o mare nedumerire. Cei cari înțelegeau numai la suprafață această nouă stare de lucruri erau convinși că ea nu va dura. Acești profeți aduceau istoria ca martor. Dăinuirea și consolidarea regimului de mână forte, dar mai mult decât atât, forța de prozelitism a acestor idei în întreaga lume, au făcut ca nedumerirea să se transforme într'o problemă, ce-și pretinde o deslegare. Cei mai mulți pun problema așa: cum se face că omenirea, după ce a sângerat atâtea secole pentru dobândirea libertății, renunță acuma cu atâta entuziasm la ea? Răspunsuri sunt nenumărate, care de care mai depărtate de realitate. Problema nu se poate rezolva însă în acest chip. Și aceasta fiindcă ea e pusă greșit. Mai bine zis nici nu există această problemă.

Tocmai rapiditatea, cu care lumea a acceptat noile forme de viață colectivă trebuia să dea de gândit celor ce încearcă lămurirea fenomenului pe această cale. Oricât ni s'ar părea de schimbătoare lumea dela o generație la alta, totuși ea rămâne mult mai conservatoare, decât ne permite o privire de suprafață.

Pradă ușoară pentru mode trecătoare, sufletul mulțimilor rămâne în fond strâns atașat de adevăratele cuceriri spirituale ale înaintașilor. Fără ca acest fapt să trăiască în conștiința individului, sufletul colectiv se prezintă ca un depozit, în care stau îngropate sub pragul luminar al conștiinței, intrate oarecum pe făgașurile instinctelor, și revărsându-se la nevoie pe aceeași cale cu rapiditatea unui act reflex, acele permanențe ale vieții spirituale și ale vieții istorice, adică acele adevăruri supreme ale existenței, care i-au fost date omului de-agata, de undeva de sus, sau el însuși, prin geniile sale le-a descoperit, iar mulțimile le-au însuflețit prin adeziunea credinței lor și le-au realizat prin chinuri aprige.

Deaceea ne vine greu, ne este chiar peste putință să credem că oamenii zilelor noastre renunță atât de ușor la bucuria libertății.

Recunoaștem că libertatea este una din acele idei-forțe, care a făcut din istorie o întreagă revoluție și care a stat de atâtea ori ca unică temelie a faptelor de progres veritabil. Dar nu putem accepta că oamenii de azi au încetat s'o mai aprecieze. Noi înțelegem că pot exista generații blazate și îndobitocite de robie, care să fie absente dela datoria de a-și recâștiga o libertate pierdută. Dar că ar fi existat cândva sau că ar exista astăzi vreun grup uman, care să lucreze efectiv și intenționat să-și vândă libertatea, ca pe una care l-ar incomoda, aceasta n'o poate crede nimeni din cei care sunt convinși că omul, și încă în manifestări colective, adică acolo unde el este mai integral om și mai puțin expus erorilor suicide, nu poate lupta să dărâme temeliile ontologiei sale.

Deaceea, dacă socotim ca adevărate cele imediat de deasupra, nu putem accepta aprioricul, de la care pornește așa cum este ea pusă mai sus, problema libertății în actualele regimuri totalitare, socotind adică un punct câștigat cum că mulțimile s'au privat de dreptul lor de libertate.

Dacă judecăm pe plan strict spiritual, nu vedem în ce măsură rezidă mai multă libertate în sufletul unui francez, care-și schimbă părerile de azi pe mâine, decât în sufletul unui german nazist, care crede de atâția ani în virtuțile infailibile ale aceluiaș Fuehrer.

Mai mult încă, poate că ne e permis să ne întrebăm dacă nu cumva actul libertății e mai pur în substanța și în geneza lui, atunci când scăpat de sclavia externă a formelor multiple și variate de credințe din regimurile neunitare, sufletul se concentrează mai intens asupra sa însuși, interiorizându-se până în acele adâncuri, în care pe tăcute, neturburat de nici o influență din afară, și ascultând propriile sale chemări din străfunduri, omul stă de vorbă cu sine însuși la obârșia liberului arbitru.

Judecând pe plan politic, nu înțeleg dece ar fi mai multă libertate în Franța, bunăoară, unde orice realizare a guvernului are totdeauna împotriva ei mai mult decât a treia parte din națiune, reprezentată prin voturile mandatarilor ei în corpurile legiuitoare, decât în Germania, unde totul, bine sau rău, se face în consensul națiunii unanime. Și iarăși, în lumina acestei constatări și urmând gândul nostru mai departe, nu vedem întrucât am putea spune că guvernul dela Paris realizează mai deplin voința liberă a poporului francez, decât realizează Fuehrerul voința manifestată frenetic a poporului de peste Rin. Ne vine chiar acum în minte și nu ezităm a însemna aci gândul, care ni se pare că are certitudinea adevărului dictat de bunul simț: pentru noi e infinit mai just a afirma că Hitler este robul poporului german, decât că poporul celor aproape optzeci de milioane stă sub tirania unuia singur.

De unde provine atunci eroarea celor ce neagă existența libertății în regimurile totalitare? Ea provine dintr'o superficială deci falsă, înțelegere a acestei noțiuni. Pentru adepții acestei înțelegeri, libertatea este confundată cu individualismul, iar colectivismul, adică unitatea creațiunilor și a aspirațiunilor, este identic cu robia spirituală și faptică.

In realitate, problema libertății se pune mult mai departe în spatele acestor manifestări pasagere. Dincolo de orice concepție socială și politică de viață, libertatea rămâne o problemă de conștiință, deci una de natură pur spirituală și morală. Ea nu are legătură directă dela determinat la determinant într'un sens sau în celălalt cu formele trăite ale vieții și astfel nici soarta ei nu e legată de aparențe.

Aur. Cosmoiu

Incununarea florilor pe livezi

In holda tainițelor prinse 'n miez de zi
satul stă la sfat cu oamenii de treabă,
rodul spicului valah întreabă:
despre 'ncununarea florilor cu rouă pe livezi.

Din tunet plugăresc în nori
de bucurie schintee năvalnic lunecarea,
sosesc dăltuitorii istoriei încinși cu zarea
și clopotele românismului revarsă sunete în zori.

Domnește plugul pe brazdă de pământ,
în ic de soare tânjala vremilor aduce
pe Christos în inimi răstignit pe cruce
și țara nouă se naște în slavă și în cânt.

Ion Th. Ilea

A apărut revista **GANDIREA** *Numărul pe Decembrie 1938*

CU URMATORUL SUMAR:

ION PILAT: Lirica noastră de azi
FRANCOIS VILLON: Traduceri de Zoe Verbiceanu
VICTOR PAPILIAN: Neîngropat
TRAIAN CHELARIU: Poesii
NICOLAE ROȘU: Burghezul în lumea modernă
DUMITRU ION ALBOTA: Poesii
PETRE PAULESCU: Mie însumi
VIRGIL CARIANOPOL: Ciobanul
ION ȘIUGARIU: Cântec de moarte
D. STANILOAE: Cuvânt și faptă
IDEI, OAMENI, FAPTE:
NIȚĂ MIHAI: Satul, izvor de viață românească
SEPTIMIU BUCUR: Eroism demonic
VINTILĂ HORIA: Cronica literară Liviu Rebreanu: Gorila
GH. VRABIE: Atlasul Lingvistic Român
NICHIFOR CRAINIC: Cronica mărunță. Balada. Hero și Leandru

LA MORMÂNTUL LUI DANTE

de MARIA ELENA COANDĂ

Ravenna!

Cetate de contrast. Contrast lăuntric de structură, nu de suprafață o învălue într'o atmosferă de pace, cu adânci accente de sbucium sufletesc. Tăcută. Așa trebue să fie. O Ravennată simplă din popor nu își dă seama că tăcerea, ce însoțește caldarâmul pietruit e poruncită de biserici cu ziduri severe, de chipreși, melancolic străjuind mausoleul unui rege barbar, de mormântul în care, o candelă, vecinic aprinsă, veghiază umbra și osemintele unui împărat al gândului.

O pace tristă se coboară din văzduh peste o lume, care ne înfioară, azi, pe noi, lumea vr.mii de mijloc, despărțită—s'a spus—de a noastră, printr'un sistem de gândire și de expresivitate a acestei gândiri, proprii. S'a spus. O lume de nebuloasă prefacere, în care sfânta și umana doctrină a lui Iisus se împletea cu mentalitatea înapoiată a barbarilor vânturați prin aceste ținuturi.

Totuș, prin Ravenna se verifică, din nou, adevărul că există un singur suflet al lumii, a cărei expresivitate se cristalizează în epoci de cultură, ce se întâlnesc, se contopesc într'o armonie structurală. Dreptate avea, dar, Plotin, proorocul filosof al Creștinismului. Interpretând modern plotinianul „suflet al lumii", entitatea metafisică transcendentă ne apare cultural imanentă, supusă simțurilor noast.e.

Să lămurim acea sensație de contrast spiritual, în cetatea-sinteză, în Ravenna, în care anticul, ce trimite aduceri aminte, modernul, care vibrează în trăire, se anină de tăcerea sacră a Evului de mijloc, al cărui sbucium de hotar spre zări nouă, l-a deslușit, din adânc, tălmăcind hieratica privire din icoane, uman, cel adormit acolo, Dante Alighieri.

*

Coloana fină, albă, în nudul său de marmură, surâde neașteptat pe zidul sumbru de piatră, zid nemlădiat ca în goticul înflorit prin tăeturi savante, neîmpodobit cu desene lineare ca în stilul mozarab, neîmpovărat de sculpturi ca în baroc. Fantasie logică, elin concept estetic, creat de armonia isvorîtă din echilibrul tuturor simțurilor, gingașa coloană, furată din temple antice, scandează și azi fațade de palat, ca aceea a cuceritorului ostrogot Theodoric, biserici și campanile din veacul al șaselea creștin ca San Francesco, Sant' Apollinare nuovo, Sant' Apollinare in Classe.

Iată dar, un reflex antic surâzător în pacea tristă medievală. Un prim contrast.

*

Pătrunzând în interiorul bazilicilor ravennate, apusul firesc din Italia s'a ascuns sub strălucirea răsăritului bizantin. Din secolul al șaselea, caracterul oriental s'a păstrat. Spațiul, cu trei și două dimensiuni occidental în artă, manifestat prin complicația arhitecturii și prin scu.ptură, este ciudat subjugat de unica dimensiune a viziunii pitorești. Șirag de coloane, cu frumoase capiteluri trepanate, despart nava principală de cele două secundare, mărginite de ziduri simple, fără capele. Simplitate. Totuș, frize pe pereții laterali și semiluna absidei strălucesc în mod deosebit. Sunt miliarde de pietricele adunate de migala unor artiști, care n'ar fi putut înțelege ritmul modern de viteză. Mozaicul, arta armonizării pitorești a pietricelelor, smălțuite strălucitor, s'a servit de puține colori, dar cu atât mai putern ce, înrâurind impresionabilitatea noastră: aur, verde, vioriu și un alb cu aburire de mărgăritar. Efectul viu, sincer, pitoresc este în contrast cu tematica ilustrată, simbolică, misterioasă. De pildă, în absida din Sant' Apollinare in Classe *se află înfățișat „Sanctus Apolenaris", înconjurat de miei albi, copaci și pietre. Mielul pascal, simbolizând nevinovăția și natura înconjurătoare, arată că Italienii și Bizantinii artiști, continuând tradiția hellenistică, erau atât de aproape în concepția lor despre lume și viață de franciscanismul naturalist artistic. Mozaiștii bizantini din Ravenna au dus și mai departe realismul în artă. Prevestind casele de chibrituri, încântător de naive ale lui Giotto, ei au știut să înfățișeze tot în arta smălțuită, fațada unui palat-hieratic, ca și teoriile de sfinți, ce îl continuă: cu albe coloane și perdelute punctate. Modernul o privește uimit pe peretele navei principale, la dreapta, în biserica* Sant' Apollinare nuovo.

Contraste, deci, între naivitatea privirii prin prisma singurei dimensiuni și adâncirea conceptului de existență, prin reprezentarea, pe lângă oameni, a plantelor, animalelor și chiar a lucrurilor neînsuflețite. Contrast, între simplitate arhitectonică și bogăție pitorească fără măsură.

*

Dar, giuvaerul Ravennei rămâne basilica San Vitale. *Forma sa în opt laturi și cupola, ce o acoperă, tinzând spre întregul rotund, care este spațiul perfecțiunii, închide sensul Istoriei, sensul subtil „anagogic", după expresia lui Dante. Făurită de Iulianus Argentarius, la începutul secolului al șaselea,* San Vitale *rămâne simbolul cel mai lămurit al conceptului de împărăție. Acest concept, creat de imperiul roman, s'a perpetuat din antichitate dealungul Evului Mediu, reflex prins în zorile Renașterii, de Dante, concretizat alegoric, prin „Aquila". Renașterea, cu teoreticianul său Machiavelli, a introdus în noțiunea puterii temporale, caracterul pozitiv, concret, întărit de realismul timpurilor moderne. Dar vizionarii medievali trăiau doar cu trecutul și cu viitorul. Nu aveau simțul prezentului. Trecutul le înfățișa împărăția lumească, romană; viitorul, pe cea dumnezească. Când Roma nu a mai avut împărat, Bizanțul a servit de sediu stăpânului lumii, față de care, regii barbari din Italia și de aiurea se simțeau spiritual, supuși. Astfel fiind, expansiunea basileului Justinian, în apus, a avut un rost logic, firesc. Ravenna a devenit un focar de împrăștiere a artei împărătești, care s'a întâmplat, în momentul acela, să fie bizantină. Cea mai desăvârșită mărturie artistică este* San Vitale. *Ce este mai interesant, e faptul că basilica ravennată justifică și mai departe, în timp, însemnătatea conceptului de împărat unic al lumii, în înțelesul evoluat medieval:* cel creștin. *Prin mijlocirea bisericii, când împăratul din Bizanț nu a mai putut fi un apărător al „Crucii", împărat, în adevăratul înțeles al „Aquilei", a devenit Carolus Magnus, până atunci, doar, regele Francilor. Arhitectura basilicei* San Vitale *a fost copiată în capitala împăratului Carol, Aix-la-Chapelle. Iată dar, confirmarea, pe tărâmul artistic al unui adevăr subtil istoric.*

Unicul Dante, care a știut să prindă voci de pretutindeni și din toate vremurile, a înfățișat pe Justinian, definindu-și singur, astfel, personalitatea.

„Cesare fui e son Giustiniano,
Che per voler del primo Amor ch'io sento,
Dentro le leggi trassi il troppo [e il vano" [1])

Din miezul legilor a scos prisosul și zadarnicul.

Și mai departe, desăvârșindu-se ca împărat creștin, sprijinitor al Crucii, bazileul continuă prin slova poetului:

„Tosto che con la Chiesa mossi i piedi,
A Dio per grazia piacque di spirarmi
L'alto lavore, e tutto in lui mi diedi" [2])

Toată truda lui Dumnezeu și-a închinat.

Firesc, ne întâmpină, în penumbra basilicei, pe ziduri, portretele împăratului Justinian și a soției sale Theodora, cu alaiul lor, în strălucire de mozaic. Sensul istoric a divinizat și pe Theodora. Contemporanii, uitând că a fost călăreață de circ, i-au înconjurat capul în nimb de aur. Au păstrat, astfel, sensul adânc istoric.

1) *Divina Commedia*, Par. C. VI. Vv. 10—12.

2) *Ibid.* Vv. 22—24.

In contrast cu strălucirea bizantină împărătească, Ravenna închide mauzoleul lui Theodoric, regele Ostrogoților. Monument sever și simplu. A fost început sub el, dar neterminat. Ceeace umple de uimire pe orice călător, este cupola, ce acoperă clădirea, un monolit uriaș de calcar istrian. O alee de chipreși mărește impresia de simplitate și noblețe. Această tristă alee păstrează pe margini mormintele soldaților din marele război, din 1914, de care amintesc cruci, fără podoabă. Uniforme, ca și copacul cimitirului, chipresul, ca și moartea.

*

Dar Ravenna trebue să fie loc de pelerinaj pentru oricine simte fremătând în sine, un sentiment puternic: iubitorul de Dumnezeu, de patrie, de dreptate, de bunătate, de frumos, de iubire. Un mauzoleu păstrează osemintele celui ce a fost și va fi mereu tălmăcitorul sufletului omenesc, Dante Alighieri. Pentru a fi înțelegător cineva, trebue să sufere mult și să fie neînțeles de marea mulțime. Și Dante a suferit. In jurul mormântului celui ostracizat de contemporani, acum e „zonă a tăcerii", spațiu de reculegere, cu imaginea poetului în gând. Mauzoleul ridicat mai târziu, în plină Renaștere, desăvârșit la 1483 de Pietro Lombardi poartă, săpate trei simple cuvinte la intrare:

„Dantis poetae sepulcrum". E obicinuit monumentul cu o cupolă, sub care se află un fronton în stilul Renașterii. Inlăuntrul încăperii, pe marmură albă, îngrădită de marmură cu vine roșii, e săpat în bassorelief, printre cărți, poetul lumii. Locul sacru din jurul bisericii San Francesco, unde se află și mauzoleul, mai cuprinde, ascuns printre mirt și lauri parfumați, un sarcofag. Acolo, călugării franciscani au ascuns osemintele poetului, până în 1865, pentru ca să nu fie furate de Florentini. Aceștia nu aveau dreptul. L-au făcut prea mult să sufere, să guste din „pâine amară", să urce și să coboare „trepte străine". Inscripția, depe vremelnicul mormânt, astfel, spune: „Le gloriose ossa di Dante Alighieri dai minori conventuali nel MDCCCX entro questo mirto mascoste si rinvennero il XXVII din Maggio MDCCCLXV" Donații de pdetutindeni din Italia și din alte țări, arată, că un geniu ca Dante nu moare. După fundarea imperiului, Ducele i-a dăruit un bloc cilindric de cristal, în care e desenată harta imperiului, iar sus, stăpânește aquila, *simbolul imperiului, atât de preamărită de marele poet.*

Câtă melancolie în „zona tăcerii". Un fior aproape sfânt te cuprinde stând în preajma ace-

(Urmare în pag. 9-a)

SUB ZODIA CERULUI

Stăm, înfrigurați, la răspântii învolburate. Par'că am crescut sub un cer plumburiu, biciuiți de toate înviforările vremii, hărțuiți de tendințe contradictorii, desorientați, dar mânați de setea permanentă a unei așezări trainice. Ni s'au spulberat certitudinile, pentrucă am neglijat luminile ce le coboară peste lume seninătatea stelară a cerului. Și ne-am ancorat în realitățile pământești, am proectat absolutul asupra fragilității lor. Dar vremelnicia lor nu s'a desmințit. Ni s'au prăbușit permanențele pentrucă nu erau permanențe. Neputințele strigă în vreri disperate și setea adâncurilor revelatoare ni se adâncește în ființă.

O filosofie falsă, o știință de suprafață, o politică clădită pe perspective strâmbe ne-au stimulat să credem că omul își poate mărgini orizontul la îngrădirile spațiale și temporale. Am văzut numai suprafața lucrurilor și am închis ochiul care vede în adâncime, pentru viziunea că ruia lumea aceasta în care voiam să ne întemnițăm, nu este decât aspectul lateral al unei alte lumi ce grăește în simfonia negrăitelor doruri de peste veac. Or, specificul trăirii umane nu este mărginirea la imediat, ci tocmai această viz'une a adâncurilor ce se deschid luminoase dincolo de aparantele fenomenale. Dimensiunea adâncului, este acea a patra dimensiune pe care teoreticienii relativismului iudaic o caută în spatialitatea temporală fără a o găsi, căci în orânduirea sensibilă a lumii n'o poți găsi decât numai ca o transparentă pe care spiritul iudaic einsteinian n'o poate sesiza. Adâncul e crescut nu sub zodia instinctului, ci sub zodia cerului.

Instinctul are un capăt, dar seninătățile albastre ale cerului pe cât le pătrunzi splendorile, pe atât ți se pare că n'ai cuprins nimic pe lângă cuprinderile cari ți se îmbie. Adâncurile nu se epuizează ca realitate plasată în imediat; trebue să te încadrezi lor, să te socoți o simplă față a misterului, să te pierzi în necuprinsul lor, ca astfel, pierzându-te, să te regăsești destinului care-ți glăsuește în străfundurile iluminate ale sufletului.

Spațiul nostru tridimensional apare astfel ca o simplă față a unui spațiu ce-și deschide zările spre înf'nit, așa cum dreptunghiul bidimensional este o simplă latură a unei f'guri în spațiu. Dar dintre toate ființele pământului, numai omul poate sesiza zările ce se întind dincolo de trăirea spațială și temporală, lumea ca față a misterului. Acesta e specificul lui, pentrucă poartă în suflet nostlagii, frânte din lumina acelor zări. Ele răstoarnă orice orânduire umană care se vrea sustrasă temeliilor din adânc, pentrucă e zidită pe șubrezenia mișcătoarelor valuri terestre.

Aceste gânduri sunt valabile pentru orice orânduire, chiar și pentru orânduirile care cască peste veacul de acum tragedia antagonismelor ireductibile. Comunismul, ca orice doctrină care vrea să se mărginească numai la social, păcătuește tocmai împotriva acestor nostalgii care-și tremură oglindirea în apele învolburate ale sufletului. E suprema negație a omului în ce are el mai specific și totala încarcerare a lui în timp. Dar dimensiunea adâncului nu poate fi înlănțuită; ea e fereastra permanent deschisă, pe care nici o mesteșugire umană n'o poate închide, prin care sufletul contemporan și cel de totdeauna tinde și poate să evadeze din toate șandramalele iudeo - marxisto - francmasonice, cari vor par'că să-l imobilizeze în atitudinea pumnului protestatar contra cerului. Democrația nu e decât sâmburele din care a crescut această eroare neînțeleasă a spirtului uman. De aceea, asupra prăbușirilor ei iremediabile, nu ne oprim.

Dar pe creste de învolburări istorice, se înalță spre jertfelnicii sublime o nouă față a demnității umane: trăirea în dimensiunile mai vaste decât socialul, a neamului. Este valul entuziasmelor stârnite de viziunea unei alte lumi, care sfarmă sub puterile lui de vrajă întunecatele vreri ale iudaismului. Trebuie însă să observăm că dacă naționalismul stăpânește zodia acestui veac, el nu poate fi mărginit la orizontul liniear al statului sau al sângelui sau al altor determinante biologico-sociale, ci trebuie ext'ns la mistica adâncurilor spirituale, a specificului creator.

Numai această adâncire în latentele duhului național dă grai nostalgiilor umane și dă sens și sângelui și statului și oricărei alte vreri de înfăptuire. Spiritul este o frântură din acea dimensiune a adâncului, care prin transfigurare ne așează pe linia permanentă a destinului uman.

De aici urmează și o altă concluzie. Climatul spiritului nu este nici biologic, nici strict politic sau economic. El își crește floarea și-și pârguie rodul numai sub zările misterului de dincolo de veac. Este ca planta care nu crește decât răsădită la marginea imensităților marine, sau ca floarea ce-și înalță fața spre soare pe margine de abisuri. Altundeva, se ofilește, tânjește și rodul ei e fără miez, sec. A te mărgini la cotidian și social, e a trăi o viață fără zare și fără miez. A te mărgini la național, e a trăi într'o anumită zare, dar pândit de pericolul de a fi lipsit de miez. Este tot una cu iluzia celui ce-ar crede că, secând isvorul, sau despărțind râul de isvor, albia râului va rămâne și deatunci înainte mereu plină și malurile lui vor fi mereu verzi. Isvorul tuturor adâncurilor este misterul de peste- veac. Dacă, în cadrându-te în adâncurile spirituale ale neamului, nu te adâncești și în înfiorarea misterului divin, ba din contră fugi de el, ai realizat ceva și totuși n'ai realizat nimic pentrucă, mai de vreme sau mai târziu, se va prăbuși însuși azurul pe care îl visionai ca permanent. Toate deziluziile umane vin din această sprijinire pe vânturarea vremelnicului și uitare a realităților care grăesc în nostlagii negrăite.

Insetăm după permanent, îl simțim dar nu știm să i ne încadrăm.

De aceea militâm aici — sub bolta de gând vizonar a lui Nichifor Crainic — pentru naționalismul creștin.

Căci peste toți și peste toate se așterne aceeaș cenușă a vremii— dar inima veacurilor se aprinde în permanență numai din iluminarea închinării dorurilor lor la ieslea în care s'a zămislit acest adevăr divin: omul, ca să fie om, trebuie crescut sub zodia cerului, trebuie să devină sălășluire a Dumnezeirii.

N. Mladin

La mormântul lui Dante

(Continuare din pag. 8-a)

lui, ce a știut, empiric, din codrul sensațiilor, să se ridice inductiv spre principiul Cosmosului, „primum movens" și, apoi, prin „transumanare", să trăiască mistic fericirea dumnezească în Empireu. Te simți tu însuți depășit în condiția ta umană.

Contrastul Ravennei e stăruitor, însă. Pătrunzând în „Pinetta" dela marginea orașului, aspiri o aromă de împrospătare. Devii copil și Dante te urmează. Nu în complexul său de gânditor adânc, de moralizator, de suferind. Nu în pădurea păcatelor, în care s'a rătăcit în miezul vieții, te îndrumează pe tine, pelerin dantesc, pelerinul florentin. Nu. Pășești alături de el, în cadrul de pini, în mireasma de ace de conifer, de ozon. Călăuza ta te învață, cum să mergi: agale.

„Prendendo la campagna lento lento
Su lo suol che d'ogni parte oliva" [3]

Pământul împrăștie balsam pretutindeni. Te învață îndrumătorul său să desprinzi din complexul sensațiilor plăcute, elemente singuratice.

„Un aura dolce, senza mutamento
Avere in se, mi feria per la fronte" [4]

Zefirul blând și fără mișcare „rănește" pe trecător pe frunte. Călăuzei îi place, uneori, să se joace cu tine, să-ți arunce un predicat, cu un înteles tare, când subiectul său e în neputință de a fi conceput, alături de rău. Contrast voios, chiar în limbajul lui Dante.

Frunzele freamătă în adiere. Simțul tactului și acela al vederii se complică, adăugându-se cel auditiv: Viersul păsărilor.

„...Con piena letizia l'ore prime
Cantando, riceveano intra le foglie,
Che tenevan bordone alle sue rime [5]

In zorii zilei cântul lor se îngână cu murmurul frunzelor. Armonia aceasta clasică între plante și animale, epică în povestire, lirică în urzeala sa lăuntrică, are nevoe de un impuls dramatic, viu. Firește, un alt element al naturii trebue să intervină, spre a da avântul creerii unei armonii atmosferice muzicale, așa cum au invocat-o toți esteții timpurilor, dela anticii Phytagorei, prin concertul sferelor din univers, până la Baudelaire, prin ale sale „corespondențe", între factorii naturii creatori ai armoniei totale. Un element de avânt nu putea fi decât un vânt puternic: Sirocco, ce suflă dinspre miazăzi-răsărit.

„Tal, qual di ramo in ramo si raccoglie
Per la pinetta, in sul lito di Chiassi,
Quand' Eolo Scirocco fuor discioglie [6]

Atunci când Sirocco deslănțue pe Eol, regele vânturilor, în loc să se întâmple o împrăștiere, elementul dramatic culege, din ram în ram, orice frântură muzicală, într'o armonie auditivă. Iată cum, prin rafinamentul unui sensitiv genial ca Dante Alighieri, un simplu pelerin s'a putut desfăta într'o plăcere crescândă, începând cu izolarea sensațiilor și culminând cu o purificare de ordin estetic, prin procesul inducției. Un Empireu al sensațiilor umane. Căci tu ai rămas împreună cu duhul călăuzitor pe pământul Pinettei de lângă Ravenna, Chiassi, sau latin Classe, așa cum se chiamă și azi, basilica, Sant' Apollinare, din marginea ei.

*

Sâmbure de contrast, mistică și pacinică, Ravenna, cu țărmuri înveselite de bărci pescărești și ramuri de pini, a adăpostit cândva pe poetul nefericit Torquato Tasso, la numărul 57 din „Via Mazzini" în fața bisericii Sant' Agata.

Pe o altă stradă „Via Zagarelli alle mura", minunata tragediană, Eleonora Duse trăia clipe de fericire, alături de iubitul său, D'Annunzio.

*

Peste tot, plutește, ca o incununare a contrastului, cu un suflu de înviorare proapspătă, de trăire nouă, lapidare, sentințele Ducelui:

„Se la cule sono vuote, le nazioni invecchiano e decadono".

Leagănele nu trebue să fie goale.

Frumos îndemn la viață, această reeditare a cuvintelor biblice „creșteți și vă înmulțiți", cu parfumul modern al subînțelesului.

In leagănul bizantin al Italiei, în care se deslușește lăuntric un crâmpei de Istorie, în care plutește duhul unui Supraom, în care micuțe leagăne sunt ursite de Conducătorul Țării cu binecuvântată povară, în Ravenna, port simplu de pescari, tăcerea vorbește în contraste și pacea e săgetată de puternice simțiri.

Maria Elena Coandă

3) *Divina Commedia, Purg.*, C. XXVIII, Vv. 5, 6.

4) *Ibid.*, Vv. 7. 8.

5) *Ibid.*, Vv. 16—18.

6) *Ibid.*, Vv. 19—21.

DATINELE NOASTRE

STRĂMOȘEȘTI

de Pr. PETRU GH. SAVIN

„Datinele, poveștile, musica și poezia sunt arhivele popoarelor; cu ele se poate reconstitui trecutul întunecat" astfel definește aceste comori ale neamului, un priceput folklorist, Gh. Dem. Teodorescu, și este, cu drept, una dintre cele mai fericite definiții.

Dacă pentru alte popoare mai vechi, cu o cultură mai înaintată, cum au fost grecii și strămoșii noștri romanii și dacă ne-am duce și mai înaintea lor la Asiro-Babiloneni, Fenicieni, Egipteni ș. a., toți au lăsat diferite semne în istorie care vorbesc de existența lor prin atâtea lucrări și opere de artă chiar, cu noi românii se pune altfel chestiunea.

Noi, popor tânăr, ce cu uimitoare progrese am ajuns din urmă multe popoare, imitând, ambiționându-ne chiar în unele direcțiuni să le luăm asupra noastră și datinele lor. Dar nepricepându-le rostul, sensul și simbolul lor, am comis cu o ușurință de neertat o adevărată crimă asupra comoarei aceleia care se numește arhiva istorică a trecutului nostru.

Fiecare popor are o arhivă, un trecut și un istoric, care se păstrează și se moștenește din tată'n fiu, pecete proprie pentru naționalitatea și caracteristica lui etnică. Adânc legate de viața intimă, de religia, de aspirațiunile și îndeletnicirile lui zilnice, datinele nici unui popor nu se potrivesc, nu au înțeles și legătură decât între fiii aceluiași p o p o r, aceluiași sânge.

O stea sau un plugușor pentru un român exilat, să zicem, în Australia sau într'un colț din îndepărtata Americă, îi va aduce înainte cu melacolie, dar și cu bucurie, pitorescul satului românesc, cu obiceiurile care i-au bucurat copilăria și tot parfumul dulce al țării și satului natal!

De datinele din jurul sărbătorilor de iarnă, mai îndeosebi, sunt legate strâns tot ce avem noi românii mai caracteristic ca neam.

Ele sunt certificatul cel mai trainic, dar și cel mai dulos totodată, care trece peste veacuri, hotare și oameni, și care au marele dar de a înfrăți și a uni la un loc toate clasele sociale în acelaș sentiment al iubirei de specific național și strămoșesc.

„Sicriu sfânt al credinței ce legați timpurile noi cu cele vechi, în voi își depune a națiune trofeele eroilor ei, speranța cugetărilor și floarea simțurilor ei.

Flacăra mistuește lucrările pensulei, tâlharii jefuesc comorile, dar cântecul popular și datina scapă în veci cu viață și se strecoară printre oameni" așa spune un mare iubitor al datinelor, Alexandru Odobescu — ca să nu-l citâm decât pe acest clasic scriitor, față de atâția alții care au scris despre datini, dulos și cu sentiment, ca Eminescu, Vlahuță, Alexandri, Creangă, Pamfil, G. Dem. Teodorescu, Gorovei, Pr. Furtună, ș. a.

Datinele sunt multe și de diferite genuri. Ele se pot împărți pe provincii, pe câmpuri, religioase, naționale, sociale, sentimentale, etc.

Vom enumera pe cele religioase și național-sociale ca Moș Ajunul, Colindele, Steaua, Vicleemul, Irozii, Plugușorul, Capra, Sorcova, Semănatul, Iordănitul, Paparudele, Călușanul, ș. a. și cu alt prilej vom vorbi pe larg asupra acestora și a altora multora care sunt strâns legate de viața casi de moartea omului.

Pentru data aceasta, vom stărui puțin asupra câtorva datine ale sărbătorilor Crăciunului și Anului Nou.

Ajunul, sau Moș-Ajunul este întâia datină, care ne-o aduce 'naînte sărbătoarea Nașterii Domnului.

Ajun, înseamnă, dela un anumit cuvânt latin, postire, sau oprire dela mâncare, în special de dulce și este născut din pietatea strămoșilor care în cinstea zilei de a doua zi posteau și onorau astfel ziua în mod deosebit. De aici se vede că nu toate sărbătorile au ajun și ajunare, ci numai zilele Nașterii, Botezului și Invierii Domnului, iar ajunului Nașterii i s'a dat o mai mare însemnătate, făcându-l și pe ajun moș — un tovarăș al lui Moș-Crăciun de a doua zi.

Bună dimineața la Moș-Ajun
Ne dați ori nu ne dați?

Glasurile argintii și nevinovate ale copilașilor, ne umezesc ochii de duioșia și aducerile-aminte ale copilăriei dragi, iar colindele ne încântă cu frumoasele lor melodii.

Colindele ce se cântă în seara de ajun, par a reprezenta vechile veselii publice ale Romanilor pe care creștinismul, neputându-le înlătura, le-a dat coloratura și sensul religios prin care se preamărește însăși Nașterea Domnului, Steaua dela Betleem, cei 3 magi — Drama lui Irod, etc. Aproape toate colindele sunt însoțite de acel refren Lerui-Ler, în care unii cercetători recunosc pe „Aleluia" creștin, iar alții pe Aurelian împăratul Romanilor și deasemenea și poeticul „florile dalbe" dau colindei o primăvăratecă frumusețe...

Anunțarea în o așa atmosferă de cântări și de misticism religios a sărbătorii Nașterii Domnului, e cum nu se poate mai nimerită și care încadrează nespus de frumos sărbătoarea.

A doua zi apoi, după ce creștinul vine de la sfânta biserică unde a ascultat sfânta slujbă, îi vin în casă copii cu steaua. Prilej iarăși minunat de învățătură creștină, căci prin cântările lor, se descrie întreaga operă de mântuire, începând chiar cu păcatul strămoșesc.

Astfel o cântare de stea începe:

Adam dacă a greșit,
Domnul din Raiu l-a gonit
Din Raiul cel din Eden,
Osândit cu greu blestem

și pentru care osândă, însuși Adam suspină:

Raiule, grădină dulce,
Din tine nu m'ași mai duce,
De mirosul florilor,
De cântul păsărilor...

apoi se arată rolul proorocilor, nașterea Domnului, și tot istoricul ei, până chiar și minunile lui Iisus și patimile Lui. Apoi cele mai însemnate evenimente din V. și N. Testament sunt cântate de copii cu steaua în aceste zile de ospăț și de bucurie obștească.

Irozii de la Irod sau Vicleemul de la Bethleem, este un fel de reprezentație teatrală în care personagiile, Craii, păstorii, Iosif și Fecioara Maria, îngerii, Irod, soldații, redau dramatismul răsbunării lui Irod, care temându-se de nașterea unui usurpator al tronului său

A ucis 14 de prunci mici
De doi ani și mai mici.

Nu se poate face o propagandă mai vie și mai temeinică pentru credința creștină, decât prin această biblie cântată care înseamnă toate aceste cântări, dar cu durere mărturisim, cum vom vedea, că au ajuns o formă de cerșetorie pentru tineret, de dragul banilor, iar pentru mulți dintre creștini, un fel de plictiseală și apărare de pungă, dovedind o totală lipsă de dragoste, uitând chiar că toți în copilărie am avut și noi „O STEA".

Totuși, valoarea și însemnătatea acestor obiceiuri, n'a scăpat celor ce au răspundere de destinele neamului.

Anumite asociații patriotice și atenee populare din Capitala Țării, ca și din alte orașe, au încurajat și au răsplătit munca și dragostea cu care au readus în atenția tuturor frumusețea și adâncul tâlc al datinelor strămoșești.

După colinde, cea mai expresivă datină care ne dă caracteristica noastră națională și socială, este „PLUGUȘORUL".

Dacă în alte datini nu se prea vedea bine specificul nostru național, cum de exemplu în colinde, era cel religios.

Plugușorul este însă cheia de boltă a naționalității noastre păstrate prin datini. Nicăeri nu e descris ca în Plugușor, românismul nostru și ocupația cea mai de căpetenie a românului: plugăria, începând cu aratul, sămănatul, secerișul, treerul, măcinișul, facerea pâinei „colacul cel frumos cași fața lui Hristos" și cu încheerile așa de frumoase și poetice:

Și-apoi hopuri-hopurele,
La mulți ani cu floricele
Și-apoi hopuri-hopurate,
La mulți ani cu sănătate!

Amănuntul cel mai prețios, cu care chiar începe plugușorul:

S'a sculat mai an
Bădica Traian...

este strălucită și nedesmințită dovadă cu care dovedim totdeauna și cu acest argument păstrat din tată în fiu, că noi suntem strănepoții Bădicului Traian...

Să ne reconstituim puțin tabloul acesta, ca să ne dăm seama de cadrul în care plugușorul își deapănă firul.

Închipuiți-vă o casă de om gospodar, nici prea de frunte, — nici chiar de coadă: un românaș harnic, econom și care cu casa sănătoasă, țarina arată, cu vitele la sălvanul plin de nutreț, odihnit din partea grijei gospodăriei, așteaptă să petreacă Sfț. Sărbători.

Porcul tăiat și pregătit gospodărește, păsările fripte, brânză dela oile lui, mămăliga aurie din coșarul plin, aburind alături ulcica de vin din beciul plin de toate.

(Continuare în pag. 11-a)

MAICA DOMNULUI

In colburi sure'ntr'un cucernic schit
din amintirea mea îndepărtată,
printre uitări, Fecioară prea Curată,
în mine Te-am găsit.

De mult Te știu din lacrimile mamei,
de când o așteptam ca să desfacă
lămâia, să Ți-o dea cu mâna ei săracă,
dintr'un colț al marămei.

Și rătăcind eu Te-am pierdut, Fecioară;
dar azi din nou în inimă Te cresc...
ca pe un vis, ca pe un cântec bătrânesc,
ca pe o floare rară,

ce-a 'mugurit într'un cucernic schit
din amintirea mea îndepărtată,
când prin uitări, Fecioară prea Curată,
credința mi-am găsit.

Ion Țolescu-Văleni

ROMANIA ŞI BISERICA EI LA LARVIK

Ţara noastră este, fără îndoială şi putinţă de contrazicere, în fruntea tuturor ţărilor cari-au avut de suferit. Poporul nostru, de la naşterea lui pe pământul apărat de vijeliosul şi ambiţiosul Decebal contra atotputerniciei romane, a avut de îndurat cele mai neomenoase chinuri. Nu pe nedrept nemuritorul Delavrancea a afirmat: „Povestea cea mai tristă din istorie este povestea Neamului nostru". Rând pe rând membrele trupului ţării întregite azi pentru vecinicie, aveau să cadă sub hrăpăreţii duşmani, cari-de-cari mai fărădelege, barbari trecători, barbari stabiliţi în juru-ne. Ungurul, Osmanul, Austria, Fanarul, pravoslavnica Rusie! Şi fiecare a lăsat urme adânci în inima de aur a rumânului. Osmanul, amintirea haraciului, ştearsă la Plevna; Austria amintirea atâtor nedreptăţi; Fanarul lua şi cenuşa din vatră; Rusia: întunerecul, ignoranţa, bigotismul, cnutul.... Iar ungurul (ah! acest îngâmfat şi aprig duşman al valahului!), se poate „mândri" cu barbarii nenumăraţe: A chinuit şi decapitat pe martirii conştiinţei naţionale Horia, Cloşca, Crişan; a făcut să înebunească eroul Iancu, a umplut temniţele cu memorandişti, cu luptători contra împilării; a ars pe rug la Belis, în secolul celei mai mari civilizaţii. La porunca „baronului" canibal Urmânczi, zeci de români!

Românul e iertător, exact după porunca Evangheliei. Afară de un singur caz: când e scos din sărite. Cenuşa dela Beliş şi oasele atâtor eroi strigă din adâncuri, urmaşilor: iertaţi tot, afară de un singur lucru: nu iertaţi pe cel ce vrea o brazdă din pământul sfânt al ţării!

In România, minoritarii trăesc mult mai bine decât înşişi majoritarii conducători. Noi cari trăim în mijlocul lor afirmăm sus şi tare. Trăesc incomparabil mai bine decât în ţările cari manifestă şi strigă în delir „deslipirea".

Totuşi peste hotare se ignorează bunul tratament din România, datorită instigatorilor cari nu cruţă nimic. Cea mai nouă dovadă ne-a fost dat să o vedem cu ocazia congresului internaţional bisericesc dela Larvik, (Norvegia). Aceste congrese bisericeşti se ţin în fiecare an, cu frumosul scop: înfrăţirea popoarelor prin Biserică. Ţara noastră şi prin ea Biserica şi-a trimis totdeauna purtători de cuvânt. Anul acesta ne-a reprezentat în modul cel mai strălucit P. S. Episcop Nicolae Popovici în fruntea unei mici delegaţii. Importanţa unor asemenea congrese — voind să-L întroneze pe Iisus cu adevărat în lume şi prin El pacea eternă — nu cunoaşte margini. Iată punctele din programul anului acesta: 1. Calea spre pace şi problemele practice ale alianţei; 2. Sensul creştin al păcii; 3. Refugiaţii şi apatrizii; 4. Caracterul naţional şi supranaţional al Bisericii creştine; 5.

Problema minorităţilor. Ei bine, alegerea purtătorului de cuvânt în persoana P. S. Popovici a fost cât se poate de fericită. Ajuns episcop la vârsta de 34 de ani (fără precedent în Biserica noastră) a desteptat în inimile credincioşilor de la graniţa de Vest, păstoriţi până atunci cu demnitate de venerabilul octogenar Ciorogaru, toate speranţele. Şi aceste speranţe sunt departe de a fi înşelate. Activitatea zilnică pe toate tărâmurile abia dacă cunoaşte egal. Iar lucrarea „Epicleza Euharistică", unică în întreagă ortodoxie, il aşază pe tânărul vlădică între cei mai reputaţi teologi.

La Larvik, în depărtata Norvegie, Biserica noastră şi prin ea ţara, a repurtat o strălucită victorie diplomatică. Desbaterea ultimului punct, problema minorităţilor, a făcut să iasă în evidenţă civilizatul tratament de care se bucură minorităţile în România Mare. Congresiştii aveau o foarte rea impresie. Socoteau ţara noastră un adevărat iad pentru minorităţi. Aprigii nostri duşmani de totdeauna au avut grije să ne înfăţişeze în cele mai negre culori. Iar vecinii Bulgari şi Sârbi erau cu mult mai bine văzuţi...

P. S. Popovici s'a dus încărcat de material documentar, procurat prin bunăvoinţa Ligii Antirevizioniste Române, s'a dus cu Monitorul Oficial în care era publicat Statutul Minorităţilor, pe care l-a citit în traducere fidelă în faţa congresiştilor. Şi aceştia au rămas convinşi de adevărata situaţie.

Minciunile şi calomniile împrăştiate în lumea întreagă pe socoteala paşnicului nostru popor au fost puse la stâlp. Nu greşesc dacă afirm: niciun ministru de externe în cei 20 de ani nu a reuşit să facă ţării sale serviciul pe care i l-a făcut P. S. Popovici. Iată ce spune în raportul comunicat Sf. Sinod: „... Am înregistrat la adresa Bisericii şi ţării româneşti cuvinte şi aprecieri foarte măgulitoare dela peste 20 dintre personalităţile cele mai proeminente ale congresului—episcopi şi profesori universitari. Un delegat olandez mi-a mărturisit că acest statut poate servi drept model pentru toate ţările din lume în materie de minorităţi. M'am reintors acasă cu convinegrea nestrămutată că este absolut necesar să participăm activ la fiecare întrunire cu caracter internaţional, ca să putem face cunoscută ţara noastră"..... Da, Prea Sfinţite, nu la Geneva cu zecile de „diplomaţi" pe cari-i trimiteau adormitele regimuri, cu mare cheltuială din visteria ţării, ca să doarmă pe bănci. Nu!

Nu în acel falş „areopag internaţional" care a rămas mereu neputincios în faţa tensiunilor internaţionale. Ci la aceste congrese cu geanta plină de documente, acolo să-şi trimită ţara ambasadori purtători de cuvânt, pe cei mai buni fii ai ei, pe cei mai talentaţi şi convingători oratori. Şi dacă Vlădica dela Oradea a reuşit să convingă profesori universitari, episcopi etc., aceştia la rândul lor vor convinge guvernele, ţările respective. Şi odată convingerile făcute, instigatorii se vor isbi ca de stâncă.

Vizita M. S. Regelui la Londra ne va aşeza la locul de cinste în concertul popoarelor „mici" ale bătrânei Europe. Mici? Se prea poate. Dar Suveranul nostru a fost primit ca un Impărat, de cea mai puternică, de invincibila împărăţie a Albionului. Cinste României, cinste Bisericii şi fiilor ei! O ţară ca România nu poate, nu trebue să rămână nesocotită şi bârfită deapururi. Nu trebue să se lase aşezată din ignorantă sau rea voinţă, când în Balcani, când în Orient! Ministerul Propagandei — suntem siguri — va şti să facă cunoscută şi mai mult vizita celui mai luminat Voevod peste ţări şi mări, va şti să dea amploarea cuvenită succesului obţinut prin tânărul Vlădică la Larvik.

Şi României — ţară de jertfe, ţară de eroi, ţară udată cu râuri de sânge strămbun — i se va fixa locul cuvenit sub soare.

Pr. Andrei I. Eftimie
Lunca Bradului-Mureş

Datinele noastre strămoşeşti

(Continuare din pag. 10-a)

Jur împrejur copiii rotofei şi nevasta veselă, harnică şi plină de sănătate.

La geamul luminat, s'aude deodată lămurit prin vuetul ce hăue în tot satul:

Aho, Aho, Bună sara la fereastră
La boeri la Dumneavoastră.
D-voastră beţi, mâncaţi şi ve-
[seliţi,
Dar la noi plugarii nu gândiţi,
Am fi venit mai de demult,
Dar să iertaţi, n'am putut.
Dar las'că şi-acum-i bine
Că doar mâni-îi Sf. Vasile.

Şi „plugarul" urmează pluguşorul

Că iarna-i, grea, omătul mare.
Semne bune anul are.
Semne bune de belşug,
Are brazda de sub plug,

povestind toată treaba plugăriei sale dragi şi cel ce o zice ca şi cel ce o ascultă, îşi simt inima plină de poezia muncii şi îndeletnicirea ce-i înfrăţeşte cu bunătatea şi mila lui Dumnezeu şi roada pământului scump şi drag.

Incheerea pluguşorului se face în deosebi prin câteva cuvinte de duh, glumeţe şi vesele:

V'am mai ura boeri, v'am mai
[ura,
Dar ni-i c'om întârzia,
Că nu suntem de ici de colea,
Ci dela munţii întunecoşi.
Mai rămâneţi boeri sănătoşi.
Şi că plecăm, nu uitaţi
Să ne daţi
Soldu porcului
Din fundul podului
Şi oală de vin-pelin
Să meargă treaba'n plin
Şi un colac frumos,
Ca şi faţa lui Hristos.

Bucuria zilei de ajun de an nou aduce în casa gospodarului o undă de bucurie, pe care orăşanul nu o poate gusta nici de la maimuţăreala care încearcă să intre în casele şi familiile noastre cu colinde romanţate, cu pluguşoare poltice, cu ceardaşuri şi diferiţi „mascaţi" care nu spun nimic sufletului românesc. Se încearcă şi'n obiceiurile şi datinele ajunului Anului nou, ca şi la Crăciun, să se introducă datinele altor neamuri. E o crimă la temelia naţionalităţii şi scumpelor noastre mărturii pe care nu găsim cuvinte cât de tari, să le condamnăm.

Un lucru dureros însă se constată la oraş şi din nefericire şi la sat, că tineretul pune prea mare interes material pe practicarea acestor datini. Devin gălăgioşi, îndrăzneţi şi chiar unii pun mâna pe lucrurile din curtea omului, iar din abuzul de băutură, nu de puţine ori se nasc certuri, bătăi, ba din nefericire chiar crime, — pătând astfel cu fapte aşa de urîte, frumuseţea şi pacea creştină a sfintelor sărbători.

Fapt iar constatat, că fie din greutatea din ce în ce mai accentuată a vieţii, fie din contactul cu elemente rele, până şi copiii nu văd în umblatul cu pluguşorul decât prilejul de căpătat bani, — graba cu care zic câteva vorbe, ca să umble cât mai multe case, puţina bucurie ce o au când în loc de bani, li se dau alte daruri, e un semn îngrijorător şi asupra căruia educatorii trebue să se gândească.

Aici, cred că străjeria, această temeinică şi sănătoasă mişcare, va desăvârşi lucrul şi-l va pune pe drumul cel sănătos.

Datinele noastre strămoşeşti sunt şi rămân proprietatea nedespărţită a neamului nostru, şi numai cine a fost câtva timp înstrăinat de ele, le gustă farmecul. Ele ne vorbesc şi ne ţin în suflet vie şi trează mândria obârşiei noastre şi ca popor şi prin cele mai multe din ele noi trăim, fie înăuntrul graniţelor, fie în afara lor, viaţa noastră naţională. De aceia eu, cel puţin, nu văd cu ochi buni pătrunderea în datinele noastre a pomului de Crăciun şi a altor obiceiuri care pătrund din nfericire până şi prin satele noastre.

Ce aţi zice dacă un german sau francez, ar umbla cu pluguşorul sau cu steaua sau cu sorcova?

Mai întâi că ei n'ar face-o, şi de aceia suntem noi mai vinovaţi.

Să iubim şi să practicăm datinele strămoşeşti pentru că ele sunt vorbitoare pentru noi de veacuri şi peste veacuri. Ele sunt o comoară scumpă dată nouă de părinţi şi avem datoria să o predăm cum am primit-o urmaşilor, dacă nu vrem să fim singuri noi distrugătorii temeliei noastre naţionale.

Un popor trăeşte atât cât are un pământ, o limbă, o lege, şi un plan de împlinit pe lume.

Pământ avem, ţară mare şi frumoasă, cucerită şi apărată cu vitejie, înţelepciune şi jertfă. Limbă, lege, datini frumoase, adevărate şi vesele.

Să le păstrăm, să le apărăm şi să le iubim, îndeplinind cu aceasta şi planul lăsat nouă de Dumnezeu de a fi români drept credincioşi, slăvind aici, în aceste graniţe pământeşti, vitejia românească şi credinţa strămoşească, prin sfintele comori etnice: datinele noastre strămoşeşti.

Pr. Petru Gh. Savin

CITITI în fiecare Duminică

Revista SFARMA-PIATRA

Abonamente
Lei 300 pe 1 an.—Lei 175 pe 6 luni

In noaptea Crăciunului

Departe, în zarea veacurilor, cu străvezia-i alcătuire de vedenie și miragiu, își profilează silueta fină pe fondul albastru al întinderii înstelate, ieslea Betleemului.

Sau poate mai bine, ieslea lacrimilor, dacă această divină rouă a ochilor ce-și înfiripează isvorul sub cele mai tăinuite adâncuri ale sufletului omenesc, găsește încă mâna, milostiva mână de prieten iertător ce poate să o potolească.

Și adăpostul acesta străvechiu de izbândă, a credinței, nădejdei și iubirei, — în al cărui luminos interior plutește și acum, cu adieri de mireasmă necunoscută, cuvântul lui Iisus, veghează mereu, cu statornicie de neînduplecată străjă, de sub cenușa uitării.

Astfel, în cursul veacurilor, ieslea dela Betleem, încercuită în obezile de oțel ale pildei pe nemuritoare pagini de Evanghelie, a devenit simbolul lacrimilor umilinții, a milei și a iertării zvântate prin dulce cuvânt de iertare și de purificată iubire. Iar trâmbița zbucniitoare de țipet ce-a prăbușit odinioară giganticе meterezе de cetate, s'a schimbat în svon mângâios, în blândă adiere și misterioasă chemare la viață, în împărăția de dreptate a Mântuitorului.

Și în ieslea dela Bethleem. Îl vedem parcă și acum pe Mântuitorul, isvorul proaspăt al vieții neprihănite, din marea împărăție întemeiată în inimi și în suflete, ce are în toată cuprinderea ei, parcă ceva din sclipirea de fulgere a brazdei tăiată de plug și fragezimea tânără a semănăturilor de primăvară.

*

Era o noapte târzie și vreme senină. Pe cerul albastru, stelele îmbrăcate în nespusă fericire și strălucire, vegheau deasupra omenirei adormite.

De nicăieri nu se auzea nici un zgomot. O înțelegere obștească, ce în vorbe nu se îmbracă, părea că-i mânase pe toți la un somn adânc în liniștea profundă a nopții, pentruca tăcând câteva clipe glasul cel zgomotos al pământului, să poată grăi în liniște tăriile cerului, care aveau să-și spună cuvântul, acum la plinirea vremii, deasupra orășelului biblic, Betleemul Iudeii.

Din înaltul cerului se pogară raze de lumină ca o punte ce avea să lege pentru totdeauna cele de sus cu cele de jos.

Ele se opresc deasupra unui staul ce adăpostea în sărăcia lui pe drumeții împliniători ai poruncii Cezarului din Roma, pe Iosif și Maria, care nu-și găsiseră aiurea un loc de poposire.

Jos, pe fânul mirositor, din ieslea staulului găzduitor de oaspeți, o ființă mai mult, pruncul Iisus. Fiul lui Dumnezeu, trimis pe pământ cu această minunată solie de a face cunoscut numele lui Dumnezeu, singur vrednic de închinare, de-a așeza pacea pe pământ și înțelegerea dintre oameni.

Într'un cadru de o neașteptată pauperitate s'au înfățișat: lumina care purcedea de sus, cu negurile care învăluiau lumea ostenită a pământului.

A fost un moment de imperială descindere în mijlocul celei mai mari umilinți. Nu era nu gest artificial, o concesie aristocratică, o condescendență calculată, menită să apropie printr'o clipă de solemnitate extreme între cari se întindeau depărtări infinite, ci realizarea palpabilă a unui adânc și vast sentiment de iubire care trebuia să reabiliteze ființa noastră morală, pierită în volbura de pulbere a păcatului.

Alaiul mistic al slăvilor senine, neatinse decât de doruri aprinse ale sufletului, risipește asupra lumii belșug de armonii odihnitoare.

I se prinde înțelesul minunii de câțiva păstori cari dormeau ocrotiți de stele la sânul pământului bun, lângă turma lor cuminte și treziți pentru totdeauna din somnul vieții lor, purtându-și întracolo obositele lor trupuri, și-au plecat genunchii și au adus smerita închinăciune a sărăciei lor. Alături de ei, crai înveșmântați în frumoase haine, mânați de aceiaș neostenită sete a luminării lor prin pruncul Iisus Hristos, îngenunche și-i aduc belșugul lor de departe: aur, tămâie și smirnă.

*

Dar iată că privirea astăzi ni se îndreaptă din nou spre Bethleem. Ca într'o vedenie, trec pe dinaintea ochilor noștri umbre fugare, pe care le cunoaștem atât de bine, împreună cu care ne-am născut și am crescut mari, și sufletul ni se umple iarăși de fiori dulci ca o mireasmă îmbătătoare.

E o icoană frumoasă, ce-ți este dat parcă s'o vezi numai odată, într'o zi anumită a anului, pentruca, cu atâta să rămâie zugrăvită în inimă cu mai multă căldură, cu mai multă putere, cu mai multă trăinicie. E ceva înăscut firii omenești, că lucrurile văzute foarte rar în viață, prinicuiesc sufletului o adâncă plăcere.

Și cât de duioasă este icoana aceasta. Pe ea se zugrăvește departe, cine știe unde. Betleemul, cu căsuțele de piatră, și fără obișnuitele acoperișuri țuguiate dela noi, cu bisericile pline de cântarea îngerească a clopotelor vestitoare, cu turmele de oi și capre, behăind în vis, lângă păstorii ce veghează, cu peștera străucitoare de raze și cu ieslele pline de mirosul fânului și florilor din Iudeia...

Peste toate, blândă, senină și liniștită, ca o noapte de Maiu, Fecioara Maria cu ochii mari și adânci, zâmbind ușor într'un raiu de fer cire. Iar în brațele ei pruncul Iisus, privind în lume ca într'o depărtare necunoscută. Culmile se încing de văpăi. Văzduhul se înfioară de zbuciumul sfânt, în văi se revarsă potop de lumină.

Se trezește viața și firea își înfrăgezește ochii cu rouă.

Cugetul strivit de neguri grele, înăbușit de păcle, tresare umilit, răsuflă domol, privește în jur aiurit, mănecă vioi spre drumuri nouă. Zvâcnește inima plină de tinerețe, o înecă nădejdea, avântul crește ca valul, căci prisosește credința. În văltori nedomolite, sporește iubirea, aleargă prin pajiști, se îngemănează cu vântul, cu unda, cu floarea, cu sufletul viu al lumii. Sboare pe creste, sub nouri, peste lanuri.

Ca ridicat de mii de brațe nevăzute, vălul nemărginit de liniște se destramă, pe sub bolitura stâncilor se furișează îngeri albi fluturând din aripi, și a muzică străină, legănată, adormitoare, prinde să se coboare ca o ploaie de flori peste toate.

Începutul ei nu-l știe nimeni, așa-i de depărtat, așa-i de lin, abia numai sfârșitul de ne-a mai rămas limpede în minte: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace întru oameni bunăvoire".

A trecut mult timp de-atunci...

Omul cu sufletul întunecat și sterp trăește zilele acestea sfinte. Magii popoarelor nu se smeresc azi la picioarele lui Hristos și nu mai caută în ieslea Betleemului dezlegarea tuturor problemelor vieții.

Dar ce poate omul care se socotește atât de mare și puternic, atât de stăpân al uscatului și al văzduhului, în fața mâniei firii. Ce poate el întocmi cu toată tehnica și știința lui, cu toate descoperirile și mașinile lui, împotriva unui singur cutremur.

Lumea de astăzi ar trebui mai mult să-și oprească privirile deasupra ieslei dela Betleem, să învețe adevărul de care are atât de grabnică nevoie. Ce bine este, când însemnatele sărbători creștinești de peste an, cum este Crăciunul, ne silesc să ne întoarcem iar în liniște către cele dinlăuntru ale noastre; când ele cu mărețul lor sunet de clopote și cu liniștea lor sfințită, cer cu glas tare oprirea alergării și goanei după afaceri, încetarea pe călăva vreme a vuietului din marile orașe și a frământării lumii; iar călătorului pământesc îi vestesc cutremurându-l să se oprească măcar astăzi să cugete la marile întrebări ale veșniciei.

Ieslea dela Betleem trebue să ne fie crezul de totdeauna al vieții noastre. Ea nu e numai locul îmbrăcat în măreție trecătoare, ci e însăși Evanghelia trăită în toată simplitatea ei, dar și în toată măreția ei.

În nici un veac sufletul omenesc, n'a simțit mai profund nevoia de a-și adânci idealurile și de a-și contempla perspectivele avânturilor lui creatoare în ieslea Betleemului, ca în acest veac.

Ieslea Betleemului va fi deapururi cel mai prielnic popas spiritual al omenirii și punctul de întâlnire a tuturor aspirațiilor ei superioare. Duhul ei trebue să se încorporeze în fiece secol în conștiința lumii, pentru pacificarea vieții omenești tulburate continuu de atâta animalitate agresivă.

Pentru transformarea în realități vii a vieții de fiecare zi a celor de atunci, a celor de azi și de mâine, pentru aceasta s'a pogorît Mântuitorul pe pământ, pentru aceasta a trăit și tot pentru aceasta a murit. Slava lui Dumnezeu din cer ca și pacea între fiii pământului, nu vor fi realități vii, decât atunci când omenirea va ajunge la completa înțelegere a tainei care s'a făcut cunoscută oamenilor în ieslea Betleemului.

*

Anii au sburat ca gândurile...

Cetatea dormea, lumea obosită de muncă se odihnea, iar astăzi vuește viața; în cetate se întrec în goană nebună mașini și trăsuri, felinarele își revarsă lumina lor palidă, trecătorii agitați se întrec unul pe altul; iar păcatele desfrâului ascuns după perdele și obloane la sunetul paharelor și a maimuțăriilor jazz-ului, geme înăbușitor, înșelat, așteptând tot mai multe jertfe, sacrificate pe altarul său și apoi aruncate în stradă pradă bestiilor....

Omenirea sărbătorește iarăși minunea din noaptea Betleemului: pacea plutește în văzduh, ochiul încruntat varsă lacrimi înduioșate, pumnul înțeles se înmoaie, brațul ridicat în cremenește. Te vezi copil. Și afară ninge.... ninge....

Copii în pălcuri de câte trei-patru, cu stea făcută din hârtie colorată, vestesc cu glasul lor de-argint, nașterea Mântuitorului. Și în adâncul inimii se aprinde un foc puternic, iar pe fondul de lumină se vede clar copilul sfânt, cu fân proaspăt în mână, cu boul în dreapta și oile la picioare...

Caravana magilor se profilează și ucum pe amfiteatrul veacurilor îndemnându-ne să ne plecăm genunchii în fața ieslei dela Betleem.

În zarea îndepărtată viscolește. Troene de zăpadă se înalță mereu și acoperă cu un lințoliu rece, toate durerile pământului.

Și pacea sfântă, învăluie sufletele sbuciumate.

Pr. Sergiu Bjolla

Mediterana

Iar mă'nvînse, Pirușana,
Dorul de Mediterana...
Și-aș pleca, pleca acum
Cu-ai mei frați-cocori la drum
Și-aș urma prin vânt și nori
Rândunelele-surori.

Pirușana, iar mă'nvinse
Dorul zărilor aprinse...
Patima colindului,
Nostalgia Pindului
Unde ca narcisele
Imi muriră visele.

Iar mă cheamă, Pirușana,
Mama mea Mediterana
Și-mi trimite dor de moarte,
Dor de moarte ca să poarte
Spre-al ei cer, fără zăbavă,
Inima-mi de mult bolnavă.

Simt de-acuma, Pirușana,
Moartea-mi în Mediterana...
Legănat de valuri reci,
Mângâia-mă-vor pe veci
Vrăjile atolilor,
Doinele - Armatolilor.

Em. Papazissu

PRIETENII LUI SFARMA-PIATRA GASESC IN LIBRARII DIN

Opera d-lui Nichifor Crainic

următoarele cărți:

POEZII

Darurile Pământului . . . . . prețul 40 lei
(Ediții în 11.000 exemplare. Mai sunt în librării 400 exemplare)

Țara de peste veac . . . . . prețul 60 lei
(Ediție în 3.000 exemplare. Mai sunt în librării 450 exemplare)

ESEURI

Puncte cardinale în haos. . prețul 70 lei
(Două ediții în 8.000 exemplare)

Ortodoxie și etnocrație . . . prețul 80 lei
(Ediție în 4.000 exemplare)

Cronica literară

Pavel Dan: Urcan Bătrânul

(Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti 1938)

In mai toată nuvelistica de azi, se poate constata cu cea mai mare bucurie, o incercare de integrare intr'un anumit cadru fantastic, fie scos din nesecatele isvoare ale mitului popular, sau neexploratele regiuni ale creerului, acel fantastic mental, o privire altfel a lumii prin alte simţuri.

Ceeace surprind la cei mai mulţi dintre tinerii din generaţia mea, este o minunată concepţie de viaţă, o logică şi, in acelaş timp, o estetică a creaţiei. Am spus toate acestea de mai sus, cu ocazia acestei cronici despre regretatul Pavel Dan şi despre foarte reuşitele sale nuvele din „Urcan bătrânul". Mai toată acţiunea din cartea aceasta se petrece in marele sbucium al satului cu linişti le lui, cu umbrele şi luminile răsăritului.

Dar această viaţă de sat din cartea lui Pavel Dan nu este descrisă ca ori'care alta din celelalte sate. Evident viaţa, in fond, aceeaş este. Diferă concepţia ta insă asupra ei, inţelegerea pe care i-o acorzi şi sentimentul de grandoare cu care o priveşti. Meritul cel mare al lui Pavel Dan este, in primul rând, felul cum a inteles această patetică viaţa rurală şi puterea cu care s'a separat de partea socială a ei. Aici, in mediul acesta plin de viaţă, de torturi sufleteşti, şi-a găsit marele scriitor subiectele. Un anumit fantastic suflă, ca un vânt prin toată acţiunea nuvelelor. O impletire ciudată de realitate, de viaţă şi un fel de magie se desprinde in orice moment. Toţi eroii lui Pavel Dan suferă de o anumită concepţie magică a lumii, cred in puterile supranaturale ale visului, ca ciudatul Iacob din nuvela „Ursita" care, sub impresia acestei lumi subconştiente, işi curmă viaţa in fundul intunecos al fântânii. Să reproduc capitolul in cauză spre a ne da mai bine seama de arta cuvântului la nuvelistul ardelean Pavel Dan:

„Când se intoarse Vasile, prin fereastra din faţă, lumina dimineţii curgea gârlă, făcând o punte alburie cu un capăt infipt in sobă. Ana şedea lângă vatră, cu pieptul răzimat de pat; işi puse mâinile sub cap in loc de perină.

— Dormiţi ?

Un gând fugar scăpără in creerul lui Vasile şi puse mâna pe capul bolnavului :

— Iacobe ?

Căciula se turti sub mână.

— Ană ! Iacob ! Unde-i ?

Si mai departe urmează descrierea foarte subtilă a morţii lui Iacob :

Iacob :

„Afară ninsoarea incetase, pământul dormea liniştit, ca un uriaş pe cojocul căruia căsuţele păreau nişte muşuroaie ingropate in zăpadă.

Deasupra nesfârşitei intinderi albe, plutea o tăcere rece, infiorătoare; numai pe cerul neclintit de marmoră fumurie, croncăneau trei ciori, trecând, in şir pe deasupra satului. De pe prag, prin grădină in sus, ducea o dâră in zigzaguri de parcă erau urmele unui om beat care nu-şi putuse ridica picioarele şi apoi din loc, in loc se oprise, se rezimase de pomi. Cei doi oameni, lipiţi de uşchiarii uşei, se priviră muţi, o clipă, şi prin dosul ochilor lor trecu, ca o geană de nor negru, acelaş gând..."

De-aici se poate vedea ce mare scriitor era Pavel Dan şi ce putere de descriere avea tânărul acesta mort acum un an in vârstă de treizeci de ani. Lumea eroilor lui Pavel Dan, este plină de forţele inconştiente ale mitului, toţi trăesc in el. Unii sau poate toţi, nu ştiu dacă trăesc realitatea acestei vieţi. Ciudăţenia acestora este scuzată de insăşi lumea in care se agită. In această privinţă „Copil Schimbat" este plină de surprize.

Pavel Dan a ştiut să prindă din viaţa satului partea cea mai interesantă; lumea ingrozitoare a spiritelor, reacţia multora impotriva lor şi câte altele. Cred că Pavel Dan, dacă moartea nu-l răpunea, putea să dea un roman de factură fantastică inspirat din lumea patetică şi inepuizabilă a folclorului nostru românesc. Este atâta viaţă şi atâta scurgere de timp şi suflu de moarte in toată această impletire de realitate şi magie a povestirilor noastre ! A da satului o altă inţelegere de până acum, a-l situa in centrul lumii, a fost nemăsurata convingere a tânărului Pavel Dan. Concepţia lui Pavel Dan despre forţele supranaturale ale satului, imi aduce aminte de câteva cuvinte ale lui Lucian Blaga in discursul de recepţie la Academie, tratând despre sat:

„Mi-aduc aminte: vedeam satul inadins in jurul bisericii şi al cimitirului, adică in jurul lui Dumnezeu şi al morţilor".

E o strânsă legătură intre ceeace credea Pavel Dan despre sat, şi ceeace şi-a exprimat Blaga in discursul său dela Academie.

„Urcan bătrânul" este şi rămâne o carte rară pe care oricând o citeşti cu acelaş interes. Domnul Ion Chinezu merită laude pentru felul in care a prezentat cartea foarte bună a prietenului său dispărut. O introducere plină de inţelegere şi de pătrundere a cărţii, e un drum spre priceperea vieţii agitate a tânărului Pavel Dan.

Cred că Pavel Dan va trebui să aibă un jurnal al său.

Ar fi foarte interesant.

Ovid Caledoniu

Imagini europene

Un maestru al baladei: Hans Friedrich Bluckn

Acolo unde se intretaie epicul şi liricul, se naste balada, care este ca un inceput al celui dintâi şi un sfârşit al celui de al doilea. Rezultat al trăirii majore, atât la popor, cât şi la individ, balada isvorăşte din marile adâncimi spirituale, din cutropitoarele victorii şi infrângeri care muncesc conştiinţa creatoare. Balada, la fel cu epopeea, trăeşte intâi in conştiinţa colectivităţii, care caută să-i dea formă, pentruca numai după aceea să se contureze in gândul individului care de cele mai multe ori o struneşte şi o stăpâneşte sub condei. Balada poporană, ca şi cea cultă, se intâlnesc in literatura celor mai multe popoare, fiind totdeodată inalte niveluri de cultură şi de sensibilitate poetică şi naţională. Pentrucă mai intotdeauna balada este aliajul poetic al unui duh liric cu o doză de vie substanţă etnică. Poporul german, a avut dealungul secolelor reprezentanţi străluciţi şi uneori neintrecuţi in acest gen literar.

De bună seamă că astăzi, cel mai desăvârşit scriitor german, dintre cei care cultivă balada, este poetul şi romancierul **Hans Friedrich Blunck**. In opera lui, de proporţii destul de respectabile, balada ţine un loc de cinste; astfel intre numeroasele sale romane, poezii lirice, poveşti, legende, conferinţe şi opere dramatice aflăm volumele: „Drumeţul", „Furtună peste ţară", „Poeziile destinului german", care sunt minunate culegeri de balade. Zilele trecute ne-a căzut sub ochi volumaşul „Der Flammenbaum" — „Copacul flăcărilor" — care e o mică antologie cuprinzând cincisprezece dintre cele mai reprezentative balade ale lui Blunck. Această cărţulie ne dă — intrucâtva — măsura talentului şi a măestriei cu care Blunck stăpâneşte materialul poetic pe care-l lucrează. Trecând peste graniţele dintre formă şi fond, poetul le imbină pe amândouă, isbutind să realizeze sub marile dogori ale inspiraţiei **arta adevărată**. Baladele cuprinse intre scoarţele albastre, ne duc cu mult dincolo de fruntariile unei singure ţări şi ale unei singure istorii, de vreme ce unele dn ele işi desfăşoară firul acţiunii la Londra, altele la Moscova, altele in ducatul Schleswig şi in alte colţuri ale imperiului german. Cărţulia lui Blunck a fost pentru noi o emoţionantă şi rară plimbare prin meandrele capricioase ale istoriei. Personagii ca: Wallenstein, Kepler, Impăratul Otto, Ivan cel Groaznic, Sfânta Elisabeta, se agită vii şi autentice in pagini, vorbind, gesticulând şi murind, ca pe o scenă, sau — şi mai mult — ca in viaţă. Blunck este **poet** şi a ştiut să trăiască in personagiile sale şi cu ele, făcându-le intotdeauna o transfuzie de viaţă şi punându-le să se lupte şi să se sbuciume. Aici incepe fiorul caracteristic marilor poeţi, pe care Blunck il are incontestabil.

Dintre baladele cuprinse in cartea pomenită, ne vom opri câteva clipe doar, asupra aceleia pe care o socotim mai reliefată şi mai vie, mai reprezentativă pentru arta acestui poet. **„Fântâna Sfintei Elisabeta"**, e o baladă de opt strofe care, după modesta noastră pricepere, este desăvârşită, atât ca formă cât şi ca subiect de fond.

...E cea mai fierbinte vară dela facerea lumii incoace, zice balada, iar in ţara Thuringiei stăpâneşte Elisabeta. Mulţimea insetată se inghesueşte inaintea palatului, dar nicăiri nu se află **apă**. Elisabeta insă face, prin credinţa ei, o minune, scoţând trei clare isvoare din lutul uscat şi poporul năvăleşte să-şi aline chinuitoarea sete... Ei bine, in jurul acestui simplu motiv istoric, poetul a ştiut să brodeze un fior mistic, o atmosferă care vine cu mult de dincolo de cotidian. Un sbucium colectiv, o frământare de o adâncă substanţă dau baladei lui Blunck pecetea rară a metalului preţios. Din această minunată poezie ne vom mărgini să transcriem o puternică strofă, pe care cu o fugară trudă am cercat s'o tălmăcim. E strofa intâi care deschide acest impresionant tablou:

„Cea mai fierbinte vară dela
facerea lumii
„Arde prin ţara Thuringiei. Se roagă
„Multe mii de pelerini inaintea
uşilor şi-a porţilor,
„Cerşetori infometaţi inaintea cetăţilor şi-a oraşelor.
„— Cine dă mai mult decât are chiar el!
„Suntem insetaţi, coborâţi porţile!"

Şi astfel, crescând, se ridică un mare tablou al mizeriei şi al credinţei.

Hans Friedrich Blunck este un autentic creator de artă, trasă din afundurile etnicului său şi a isbutit să inchege opere care sunt definitive pietre de temelie. Medalia „Goethe" (un premiu naţional al Germaniei) pe anul 1938, care-l incoronează opera, e incă o vie mărturie pentru spusele noastre.

Ştefan Baciu

APRECIERI

D. I. Petrovici

a tipărit de curând in editura „Casei Şcoalelor", o nouă carte de călătorii, intitulată: „Al doilea volum de impresii din Italia".

E incă o fereastră deschisă spre centrele luminoase ale acestei ţări mediteraniene, pe unde autorul şi-a purtat paşii, odată cu marea sa pasiune de a-şi descoperi singur locurile de popas şi de contemplaţiuni creatoare.

Pentru d. Petrovici, plăcerea călătoriilor rezultă d'ntr'un neastâmpăr de ordin spiritual şi din credinţa „că s'ar putea să existe anumite locuri privilegiate, şi că faptul de a cunoaşte cât mai multe colţuri ale lumii, ar putea efectiv să inmulţească posibilităţile evadării, in regiunile mai inalte ale ideilor pure", — după cum mărturiseşte in prefaţa volumului. Dogma aceasta, susţinută de cugetarea filozofului şi trăită cu mare căldură de sufletul artistului, e intreaga justificare a peregrinărilor sale şi a cărţilor in care le-a consemnat.

Cine vrea să intreprindă o călătorie de renoare lăuntrică şi descoperiri nebănuite, nu e nevoe să se urce in tren şi să plece cu o destinaţie intâmplătoare. Să rămână la masa lui de lucru, având sub ochi cartea d-lui Petrovici, şi va fi sigur că drumul in care se va insoţi cu d-sa, va rămâne una dintre cele mai alese incântări ale propriei sale vieţi.

N. Crevedia

tânărul scriitor, atât de perfect realizat in poezie in nuvelă şi roman, cât şi in gazetărie, va inscrie in curând un nou succes in cariera sa literară, deastădată printr'o operă teatrală. E vorba de dramatizarea pe care a făcut-o celebrei sale nuvele: „Bacalaureatul lui Puiu".

Subiectul, acţiunea şi tipurile acestei povestiri de o masivă originalitate, aveau in ele prea multă viaţă şi prea mult contur, ca să nu ispitească pe autorul lor la o transpunere in teatru.

Am citit piesa şi mărturisim că indemânarea lui Crevedia pentru acest gen, este uimitoare. „Bacalaureatul lui Puiu" e o comedie de atâta umor şi putere de reprezentare, incât ea va putea să devină modelul adevărat al acestui fel de opere. Situaţiile, peripeţiile, intriga şi moravurile oamenilor, desvăluesc pe scenă aspectele deficitare ale societăţii noastre de azi, cu practica atâtor apucături detestabile. Un examen de bacalaureat prilejueşte toată această desfăşurare de ridicol şi viciu, in care se complace marea societate a zilelor noastre. Puiu devine eroul vieţii publice şi ora in jurul căreia gravitează nenumărate probleme şi interese de stat.

La spectacolul acesta lumea va leşina de râs, iar autorul va cunoaşte unul dintre cele mai glorioase momente ale activităţii sale de până acum.

Piesa a fost reţinută cu elogii de Teatrul Naţional din Bucureşti.

D-na Pia Alimănişteanu

— distinsa scriitoare care anul trecut ne-a dat acele frumoase pagini de privelişti dobrogene, ne oferă o nouă carte inchinată altei provincii româneşti şi pe care o intitulează atât de plastic şi evocator: „Plaiuri olteneşti".

E o imbrăţişare entuziastă a unui ţinut, in care poezia naturii se imbină cu fiorul istoric, dând poate una dintre cele mai desăvârşite icoane ale specificului nostru românesc.

Autoarea s'a risipit cu toată căldura sufletului său in cadrul acesta de pitoresc şi viaţă românească, culegând in panerele dragostei sale, nenumărate privelişti şi crâmpeie de viaţă.

Cartea d-nei Pia Alimănişteanu e o frescă de imagini vii şi mărturisire de mare orgoliu naţional.

Datini și colinde

Sufletul fiecărui neam se întrupează și se oglindește în manifestări specifice, care fac să varieze de la popor la popor, ritmul armonic al vieții. Dincolo de progresul civilizației care este un bun comun al tuturor popoarelor, dincolo de tehnica și știința care nu cunosc granițe, există pentru fiecare neam un fond specific, păstrat ca o reminiscență a vremurilor patriarhale de altă dată. Acest fond dă naștere deosebirilor fundamentale de structură și formează datinile, credințele și obiceiurile specifice unui popor, datini care păstrează ceva din nevinovăția și seninătatea copilăriei acelui popor. In aceste datini este frământat tot sufletul, tot trecutul poporului, toate bucuriile și suferințele lui, toate nădejdile și toate credințele care i-au luminat și i-au încălzit viața. In ele se oglindește specificul fiecărui neam și structura lui sufletească.

In trecut ca și astăzi, adevăratul creator este colectivitatea, poporul. El a creiat literatura, a creiat muzica, artele plastice, a creiat o filosofie adâncă și adevărată ca și credința lui. Literații, artiștii și filosofii sunt mari numai atâta cât nu se depărtează de sufletul etnic, ci se fac glasul acestui suflet. Numai atunci rămân ai poporului, numai atunci sunt înțeleși și iubiți. Din această cauză, operele popoarelor cu o civilizație foarte veche, sunt mai puțin ale lor și mai mult ale lumii. Dimpotrivă neamurile care au ieșit de curând din faza patriarhală a vieții, sunt strâns legate de trecut, și se adapă încă din fondul specific al sufletului lor.

Neamurile slave în special, sunt atât de trainic legate de trecut, încât toate formele vieții lor sunt manifestări ale sufletului etnic. Marele Tolstoi, ale cărui opere au intrat în literatura universală, este totuși un scriitor rus, și este mare pentru arta cu care a zugrăvit viața și sufletul rusesc.

Compozițiile lui Ceaikovsky și ale autorului lui Boris Godunov, ale lui Smetana și Dvorak trăiesc și astăzi, prin sufletul slav pe care îl cuprind.

Ca și Slavii, popoarele din Nord își păstrează acel fond exclusiv nordic pe care nu l-au putut înăbuși invaziile civilizației moderne. Literatura finlandeză de astăzi, își sprijină originalitatea pe literatura populară a veacului trecut, concentrată în epopeea Kalevala. Tot așa „lied"-urile nordice ale lui Grieg oglindesc în ele sufletul norvegian.

Pentru noi Românii, care avem o artă populară cum puține neamuri au, influența aceasta este și mai mult simțită. In afară de Coșbuc și Creangă, care nu sunt numai scriitori ai țărănimii, ci ai neamului românesc, toți scriitorii, toți artiștii, mai înainte de a fi universali în realizările lor, sunt naționali prin sufletul românesc pe care îl închid în operele lor, și uneori prin forma inspirată din arta populară. Eminescu îmbracă în nemuritorul său „Luceafăr", o temă înaltă, filosofică, în haina basmului și a versului popular. Iar Grigorescu zugrăvește cu arta lui savantă, subiectele cele mai specifice românești și populare. Doinele cântate de fluierul ciobănașilor lui, răsună cald și melancolic în rapsodiile și sonatele lui George Enescu. Toți aceștia sunt mai întâi ai noștri, ai poporului și apoi ai omenirii întregi. Și sunt ai omenirii, tocmai prn ceeace au românesc în ei.

Iată de ce trebuie să păstrăm cu mândrie și cu îndârjire toate manifestările populare, toate datinile și opereie artistice, pentrucă în ele s'a frământat de veacuri sufletul nostru și al strămoșilor noștri și se va frământa mâine, sufletul urmașilor. Sunt ale noastre și trebuie să le ocrotim de toți cei ce în numele civilizației sau din neștiință, ar voi să le înăbușe.

Prin aceste datini și prin arta populară, sărbătorile universal creștine au devenit specific românești. Mai mult de cât Paștele și Rusaliile, sărbătoarea Crăciunului concentrează în sfințenia ei, toată credința și sentimentul mistic al creștinismului românesc. Datinile și colindele de Crăciun, închid în ele pe lângă sensul cosmic, un sens specific național, în jurul căruia se înoadă sensibilitatea religioasă și artistică a neamului nostru. Poeții pot găsi în ele o minunată și neîntrecută artă, teologii pot găsi simboale concrete ale credinței naive dar sincere, ale unei teologii populare.

Colindătorii mari și mici bat la ușile oamenilor, nu numai ca să le încânte urechea cu un fermecător refren de „flori dable", ci mai ales ca să le aducă „noaptea pe la cântători" pe Dumnezeu nou născut, care s'a arătat pe cer ca un luceafăr minunat, ca să mântuie omenirea de rău. Iar stelele lucrate cu măiestrie, colindă ca să arate ca odinioară steaua magilor, că s 'a născut ca om „Domnul cel fără'de'nceput". Și voinicii mari de câteva palme, își tremură glasurile înduioșate de soarta „pruncutului" prigonit de ura temătoare a lui Irod, fără să știe ce lucruri adânci și minunate spun.

Prin aceste datini și colinde, Crăciunul întregii creștinități devine specific românesc, este simțit și trăit mai intens și purifică mai adânc sufletele românești. Ele sunt un tezaur religios și artistic al nostru. Pierzându-le, neam înstrăina sufletul și credința. Apărându-le, ne apărăm trecutul și întemeiem pe el viitorul.

Și astăzi, mai mult de cât în anii trecuți, comoara aceasta are în jurul ei „Strajă" tânără și plină de avânt și vigoare, prin care reînvie voioșia și farmecul lor, reînvie sufletul românesc și creștin.

Mariana Ionescu

Copilăria mea

Copilăria mea s'a rupt dintre răzoare
O glie i-a fost leagănul, din plin,
Și adormită'n doine de isvoare
A tot crescut în scutece de in.

C'un gând s'a ridicat până la stele,
A călărit pe aripi de lăstuni,
A alergat prin cântecele mele
Și-a plâns lângă troițe pe străbuni.

O rază dela soare i-a fost tată
Și fulger de săgeată'n arc și'n piept,
Tristețea lunii, dragoste curată,
Și dorul vieții visul înțelept.

Copilăria mea s'a copt pe vârf de munte
Cu piatră'n brațe și cu nori în plete,
In crivățul poveștilor cărunte
Și'n neclintirea zărilor încete.

Ursită peste timp să stăpânească,
Cum semnul de isbândă-al închinării,
Desprinsă din legendă românească
S'a risipit în cântecele țării...

Vasile Culică

Dunărea din deltă

Stă Marea ca un zimbru cu coarnele sburlite
Și creste înspumate isbesc în țărmul sur.
Și bat fără hodină în ritmuri înmiite
Și vin mereu talazuri in sarici cu azur.

Stau pescărușii pe unde ca niște bărci senine.
Din aripi fac vintrele pe necuprinsul mării,
Ducând în larg noianul părerilor de bine
Și aducând în pliscuri imensitatea zării.

Ce mic sânt Doamne'n fața nemărginirii Tale
Și cât de triști sunt ochii când nu Te conturează.
Se nărue în mine singurătăți astrale
Și trupul se'nfioară și inima stă trează.

Mi-i sufletul pe țărmuri doar unduiri de valuri
Și gândul svelt tot calcă imperii de extaz
An după an, — ca valul — gonesc după idealuri
Și bat în stânci și'n prunduri mereu ca un talaz.

Petre Paulescu

Pom desfrunzit

Pom desfrunzit cu viața stinsă
In ramurile resfirate,
Ca niște degete carbonizate
Dela o mână neagră'ntinsă,
Cum stai cu trupu'nțepenit
Și te privesc prin largu-mi geam
Pe fondul Toamnei cenușie,
Imi pari ca un schelet uman
Pe-o pagină de-anatomie.
In creștet, ți s'a 'nfipt o cioară
Și cum stă leneșă, pustie,
Pe trunchiul gol și desbrăcat,
Pare o veche pălărie
Pusă spre haz și spre ocară
Pe un cadavru desgropat.

Sebastian Popovici

INCHINARE

Mă re'ntorc tăcut, în sat,
Unde mi-am înmormântat :
Amintiri, — rămase toate
Pe ulițe'ndoliate.

Și din tot ce-a asfințit, —
Din noianul nesfârșit :
Parcă-mi văd copilăria,
Cum cutreiera câmpia.

Câinele Ursei, în prag,
Mă primea cu-atâta drag ;
Și bătrânii mei de-acasă,
M'așteptau cu'ntinsă masă.

Tot pe-același drum veneau
Anii, ce se depănau...
Azi, sub cerul fără lună,
Stinsă-i doina dela stână.

Nu mai cântă'n sat la noi
Lăutarul Pițigoi.
Iar în suflete curate,
Plâng dureri necercetate !

G. Șt. Cazacu

COLIND

Zările s'au frânt pe creste
Ca un cântec din poveste
Și-au adus în dar viori
La pitici colindători.

Lerui ler
Pe drum de cer.

Am venit din patru zări
Călători
La cântători
Să v'aducem în cămări
Cântec zăbrelit de ger,
Lerui ler.
Și-am adus în ochi solie
Dinspre zori
Luminători,
Că luceafăr va să vie
Peste țări, pe drum de cer,
Lerui ler.

Lerui ler,
Pe drum de cer
Vin în zori
Colindători
Cu luceferi lumânări.

Sergiu Cristian

Strâmbă-lemne...

Condamnarea ocultei

Francmasoneria este o asociație ocultă cu caracter internațional, anticreștină și antipatriotică.

După unii autori ca Gobineau, ea și-ar avea originea mistică în unele practici cabalistice asiatice care au fost răspândite în Europa de evrei. După o opinie curentă, a apărut în evul mediu, înglobând diverse ordine cavalerești. Dar oricare i-ar fi originea, organizația masonică este astăzi un instrument al politicei de dizolvare a naționalității și de dărâmare a bisericei creștine. Nu mai e nici o îndoială asupra acestui lucru. Pretutindeni unde a fost descoperită și verificată, această sectă a fost surprinsă lucrând invariabil după aceleași metode oculte și având aceleași țeluri: nimicirea patriei și a crucii lui Hristos.

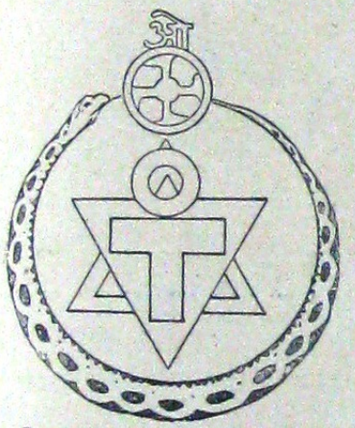

De aceea, oriunde se instalează un regim naționalist, prima grijă a guvernanților e să distrugă cuiburile lojilor masonice. Așa s'a întâmplat în Italia, în Portugalia, în Germania, în Cehoslovacia, de curând, și chiar în Polonia și în Bulgaria. In Polonia, decretul pentru apărarea intereselor statului, publicat săptămâna trecută, prevede confiscarea tuturor bunurilor aparținând ordinului secret și pedepse foarte aspre pentru cei care ar mai încerca să revină la practicile interzise. Chiar și la noi, masoneria a fost dizolvată printr'un act de guvernământ, iar Sfântul Sinod a condamnat-o definitiv printr'un act public.

Fără îndoială că au existat puternice rațiuni de stat pretutindeni unde s'au luat asemenea măsuri. Trebue să se fi găsit acolo și alte temeiuri, în afară de cele pur doctrinare, care să justifice graba și severitatea cu care au fost stăvilite puterile vătămătoare ale atelierelor nevăzute. In Portugalia și Italia de pildă, au fost descoperite comploturi și păienjeniș de spionaj cu sediul în loji. Dar chiar la noi un celebru spion Victor Aradi, a fost prins acum câțiva ani exercitându-și ticăloasa profesiune la adăpostul mistriei francmasonice. Deasemeni cunoscutul trădător Vârzaru.

Ca buni români și creștini care am arătat încă de mult primejdia infiltrărilor masonice, nu poate decât să ne bucure că se mărește numărul țărilor care iau poziție contra celui mai perfid dușman al creștinătății și al păcii din lume.

In acelaș timp însă toată lumea trebue să fie atentă că dacă e putut fi desființată ca organizație, francmasoneria dispare mai greu ca influență asupra spiritelor.

Norocul jidanilor

Din Moscova se comunică știrea că guvernul sovietic a hotărît să nu mai primească nici un emigrant evreu în Rusia.

Probabil că Ceka s'a naționalizat: nu mai vrea să vadă decât ruși curați.

Povești adevărate

Se spune astăzi că vremea poveștilor a trecut. Cred că e o afirmație valabilă pentru oamenii cari trăiesc în viața obișnuită, adică pentru cetățenii cari se sbat între limite, mănâncă, dorm și citesc ziare. Dincolo de ei însă mai există o viață: aceea a visătorilor, a oamenilor fără limită, a celor pentru cari povestea poate fi oricând o actualitate. Acestor oameni, cari înțeleg întotdeauna mai mult decât stă scris în semnele meschine ale literelor, le sunt închinate rândurile acestea.

...Un poet călătorea odată către eternitate. Avea în traistă opera lui și deși era încă tânăr, versurile lui umpleau pagini multe cu litere mărunte, cari străluceau printre ștersături ca niște pete de lumină. Poetul ducea cu el tot ce visase și tot ce dăruise hârtiei binevoitoare și ospitaliere. Era fericit și mândru de tot ce făcuse până atunci și călătorea către grădina Eternității cu sufletul plin de încredere și de nădejde. In urma lui lăsase plângând la marginea unui oraș, silueta grațioasă a iubirii. Chemarea grădinii fermecate fusese mai puternică. Bucurii și încântări de o clipă îl întâmpinaseră în drum. Amăgiri și glasuri tari îl învățaseră trecător. Primejdii îl tânuseră în loc și-i clătinaseră încrederea. Dar chemarea grădinii fermecate fusese mai puternică. In spre ea îl trăgea glasul lăuntric al rostului său pe lume.

Când ajunse în fața ei, o prăpastie adâncă îi ținea calea iar la capătul podului care trecea pe deasupra, un bătrân uscat și gârbovit îl privea cu dușmănie. Era vrăjmașul său cel mai temut, singurul său vrăjmaș. Bătrânul acela era Timpul iar prăpastia de alături se numea Uitarea. Dincolo de ei străluceau turnurile înalte ale Eternității.

Poetul se opri din drum și rămase mut de durere în fața primejdiei neașteptaate. Un gând îi lumină atunci fruntea boltită și senină ca un cer. Se întoarse, porni îndărăt și se ascunse într'o pădure care se chema Înțelepciunea. Își scoase hainele strălucitoare care-l împodobeau, le ascunse într'un tufiș și rămase aproape gol, într'o mantie sdrențuită. Poetul părea mai mic și mai neînsemnat decât un cerșetor. Scoase apoi din traistă opera sa, o citi încăodată și asvârli tot ce i se păru nedemn de grădina în care voia să intre. Ascunse în sân filele rămase și se întoarse către podul unde-l întâmpinase tolagul nemilos al Timpului. Când ajunse lângă el, își acoperi fața cu mantaua sdrențuită și sub înfățișarea aceasta care nu spunea nimic, trecu peste prăpastia Uitării și pătrunse în grădina Eternității. Aici îl așteptau haine de purpură și cununi de aur și după câteva clipe poetul își capătă înfățișarea pe care o visase întotdeauna.

Poetul câștigase un premiu pe care îl doresc nenumărate frunți dar pe care atât de puțini îl dobândesc în cele din urmă.

Am spus povestea aceasta pentru cititorii înțelepți ai acestei reviste, adică pentru toți cititorii noștri, pentrucă ajunul căderii fulgilor și al Nașterii Domnului, e vremea poveștilor și pentrucă vremea noastră e vremea poveștilor cu tâlc.

Oamenii se adună în jurul focului ca la un ospăț sufletesc și-și spun ca altădată basme cari au început să câștige, pe deasupra narațiunii propriu zise, ceva din durerea complicată și turbure a veacului nostru. Cred că nici cetățenii cu topor și picioare goale ai epocii de bronz n'au trăit viața cu atâta incertitudine, cu atâta frică de clipa care va urma, cum o trăim noi. Și totuși, se spune că civilizația a asigurat omului cel puțin un minimum de libertate, care constă în asigurarea anticipată a unei încadrări în societate. Ce neroz'e și ce minciună!

Dacă ar fi așa, n'am tremura besmetici în fiecare dimineață când deschidem ziarul; dacă ar fi așa, nu ne-am agăța de toate vorbele goale cari promit în van „consolidări sociale", „asigurarea liniștii și ordinei" (în veacul XX!), „ameliorări" și „pacificări"; dacă ar fi așa într'adevăr, adică, dacă societatea modernă ar fi o organizație care să poată permite individului altceva decât o animalică zvârcoiire în incertitudine și teroare, n'am căuta cu atâta aviditate refugiul singurătății și al uitării.

Iată decе cred că basmul — sub formă de literatură sau cinematograf — va tinde să cucerească întreaga sete de evadare din realitate a omului modern. E trist și e frumos în acelaș timp. Numai cuvântul Fericire, mi se pare că lipsește dintre noi. Fericiți sunt numai cei ce-și pot înjgheba în tihna singurătății lor, un alt univers, mai mic și mai ciudat, însă mai plin de liniște și de seninătate. Fericirea acestora se poate numi cu adevărat eternitate. Căci valorile universului lor pot deveni etern valabile, întrucât corespund viziunii fiecăruia despre fericire și despre simplitate. Povestea poetului, înfățișată mai sus, poate fi pentru cine încearcă să o imite, o artă poetică a fericirii, pentru cine nu, o poveste și nimic mai mult.

Vintilă Horia

Un reprezentant de marcă al iudaismului

Cei care cred în iluzia slăbirii puterii iudaice, ignorează anumite realități pe care nimeni nu le-a clintit până acum. E suficient să se știe în sensul acesta, că d. *Franklin Delano Roosevelt*, prezidentul Statelor-Unite, descinde dintr'o veche familie de evrei spanioli, care se chema prin 1620 *Rossacampo* (câmp roșu). Familia aceasta trecând în Olanda, numele s'a transformat în *Rosenfeld* — însemnând acelaș lucru. — apoi în *Rosefeld*, *Rosevelt*, ajungând însfârșit, la forma atât de popularizată astăzi: *Roosevelt*.

Toată metamorfoza aceasta intră în ordinul diasporei și a nebuitului cahal.

Bravura unui jidan

La Bolgrad s'a judecat procesul evreului DAVID GOLDENTAL, care în seara demisiei guvernului Octavian Goga, ducându-se într'un restaurant, s'a rostit astfel: *„Noi, evreii, v'am învins cu bani și tot cu bani putem cumpăra întreaga țară românească".* Pe urmă a luat o panglică tricoloră pe care a pus-o la gâtul unui câine și a petrecut astfel toată noaptea în fierbințeală și delir.

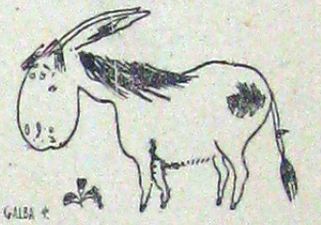

Nu știm ce să spunem despre acest iudeu: e demagog, erou sau profet?!

Prin conduita lui, evreul a vrut să deschidă porțile unei epoci.

Vulpile în panică

Ministerul de finanțe a luat măsuri pentru înlesnirea exportului pieilor de vulpi.

Bătrânii vulpoi ai democrației să nu se sperie: pielea lor năpârlită nu face nici două parale...

Se botează coloniile...

Evreii din New-York au organizat un dineu la care a participat și d-na Anna Roosevelt, fiica ANNEI REBECA HALL și soția actualului președinte al Statelor Unite. Acolo s'a discutat ideia creerii unei colonii evreești în Galileea, colonie care să poarte numele d-lui Leon Blum.

Cât de generoși sunt oamenii aceștia, când își împart între ei mușile planetare! Oricum, noi trebuie să le fim recunoscători, că nu s'au gândit încă să ongreze cu numele lui Leon Blum sau al vreunuli Max Goldstein, vreun petec de pământ din Galileea românească.

O atitudine categorică

Arif Abdul Razik, *marele șef al mișcării de eliberare arabe, a scris din Ierusalim, la 4 Noemb. a. c., o „scrisoare deschisă" adresată d-lor Roosevelt, secretarului de stat Hull și senatorului Grant, din care extragem:*

„Dacă sunteți generoși, dură cum pretindeți, dacă vreți să ajutați pe jidani, deschideți porțile Americii acelora pentru care aveți atâta milă... Noi nu cerem ajutorul Dv., dar vă rugăm de a nu interveni într'o afacere care nu vă privește".

Admirabilă, atitudinea șefului arab! De-aici se poate învăța felul cum trebuesc tratați apărătorii iudaismului de oriunde.

NUMARUL NOSTRU DE ANUL NOU, IN CULORI, VA APAREA LA 1 IANUARIE 1939.

Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN

LEI 10 — Anul IV, Nr. 145

Miercuri 21 Decembrie 1938

Director: NICHIFOR CRAINIC

Redacția și Administrația:
str. Domnița Anastasia 16,—Sectorul I

IN ACEST NUMAR:

NICHIFOR CRAINIC: Sentimentul prezenței divine.

PAN M. VIZIRESCU: Nașterea sfîntă.

ARH. I. D. ENESCU: Organizarea activităților de muncă creatoare.

NITA MIHAI: Dela Șerban Vodă, la Carol II.

VINTILA HORIA: Povești adevărate.

N. MLADIN: Sub zodia cerului.

HORIA NITULESCU: Sfânta noapte a Betleemului.

VLADIMIR DOGARU: Crăciun și copilărie.

V. OPRESCU-SPINENI: Moș Ajun (versuri).

ȘTEFAN BACIU: Un maestru al baladei: Hans Friedrich Blunk.

OVID CALEDONIU: Cronica Literară.

SERGIU CRISTIAN: Colind.

PETRE PAULESCU: Dunărea din Deltă (versuri).

MARIA ELENA COANDA: La mormântul lui Dante.

AUR. COSMOIU: Individualism, colectivism și libertate.

PR. PETRU GH. SAVIN: Datinile noastre strămoșești.

EM. PAPAZISSU: Mediterana (versuri).

PR. ANDREI I. EFTIMIE: România și biserica ei la Larvik.

ION TH. ILEA: Incununarea fiilor pe livezi (versuri).

ION POTOPIN: Gândirism și valori autohtone.

EMIL VORA: Popas lîngă pământ (versuri).

PR. SERGIU BJOLLA: In noaptea Crăciunului.

ION TOLESCU-VALENI: Maica Domnului (versuri).

MARIANA IONESCU: Daliai și colinde.

ATELIERELE „IMPRIMERIA" S. A. R. BUCUREȘTI, Strada Matei Millo No. 2. —

NUMAR FESTIV: Lei 10